

Državni zakonik

za

kraljevine in dežele, zastopane v državnem zboru.

Kos LXII. — Izdan in razposlan dne 23. avgusta 1910.

Vsebina: Št. 148. Ukaz o popisovanju ljudi (ljudskem štetju) po stanju z dne 31. decembra 1910. l.

148.

Ukaz ministrstva za notranje stvari z dne 20. avgusta 1910. l.

o popisovanju ljudi (ljudskem štetju) po stanju
z dne 31. decembra 1910. l.

Z ozirom na zakon o popisovanju ljudi z dne 29. marca 1869. l. (drž. zak. št. 67) in na sklepni stavek § 14 predpisa, pridejanega temu zakonu, se določa, da naj se za popisovanje, ki ga bo napraviti po stanju 31. dne decembra 1910. l., rabijo nastopni obrazci in da se je pri tem ravnati po podučilih, ki so jim pridejana.

V katerih občinah naj se popisuje (šteje) z naznanilnicami, se določa s § 15 omenjenega pred-

pisa o popisovanju ljudi in z odredbami političnih oblastev, ki se izdadó na njegovi podstavi. V katerih izmed teh občin je poizvedovati stanovanjske razmere, in sicer v omejenem ali v razširjenem obsegu, se naznani po istih oblastvih.

Ko je popisovanje dovršeno in ko so sestavljeni pregledi, predpisani s predpisom o popisovanju ljudi, je treba vse naznanilnice in zapisnice, potem ovojne pole za naznanilnice in zbiralnice, ter krajne in občinske preglede, vštevši gradivo za aktivno vojaštvo, poslati c. kr. statistični osrednji komisiji v nadaljnjo uporabo.

Čas za to, ter podrobnejša določila o vpošiljanju omenjenih papirjev za popisovanje ljudi določi svoječasno ministrstvo za notranje stvari.

Haerdtl s. r.

Domače koristne živali in njih posestniki.

Tukaj je navesti v tabeli A vse v hiši (k nji spadajočih poslopih in hlevih) nastanjene živali, v tabeli B pa njih posestnike.

Konje konjerejskih zavodov je zapisati v naznanilnico. Prav tako je zapisati tiste konje in tovrne živali, ki so jih vojaška krdela vojske ali deželne brambe oddala zasebnikom v rabo.

Ostale konje in tovrne živali erarja, oziroma vojne uprave ter konje in tovrne živali, ki služijo častnikom za lastno rabo, štejejo v vojaška oblastva in jih torej ni zapisati v naznanilnico.

A. Število živali.

I. Konji, in to:	II. Goveda (tudi bivoli):	III. Mezgi, mule in osli:	VI. Svinje:
1. Žrebeta:	1. Teleta pod 1 leto stara:	1. Mezgi	1. Prasci do 3 mesecev
a) pod 1 leto stara	a) junci (nerezani)	2. Mule	2. Tekalci (prasički) do 1 leta
b) nad 1 leto stara do časa, ko se rabijo za delo	b) telice	3. Osli	3. Svinje nad 1 leto stare, in to:
	c) junci (rezani)		a) plemenski merjasci
	2. Biki (nerezani, nad 1 leto stari)	Vsota mezgov itd.	b) plemenske prasice
			c) drugačne
			Vsota svinj
2. Kobile:	3. Telice nad 1 leto stare:	IV. Koze brez razločka starosti in spola	VII. Število panjev (bučelnih ulov):
a) zaskočene ali z žrebeti pri sescu	a) ne še breje		a) gibljiva gradnja
b) druge kobile	b) breje	V. Ovce:	b) negibljiva gradnja
	4. Krave	1. Jagnjeta pod 1 letom	c) mešana gradnja
	5. Voli (rezani); nad 1 do 3 leta stari:	2. Ovce nad 1 leto stare, in to:	Vsota panjev
	a) še ne uporabljeni za vožnjo ali za pitanje	a) ovni	VIII. Perutnina:
	b) uporabljeni za vožnjo	b) jagnjeta	1. Domače kokoši
	c) uporabljeni za pitanje	c) skopci (kostruni)	2. Gosi
	nad 3 leta stari:		3. Race
	a) uporabljeni za vožnjo		4. Druga perutnina
	b) uporabljeni za pitanje		
	Vsota goved	Vsota ovac	
Vsota konj	med njimi bivolov		

B. Posestniki živali.

Oseb, katerim je poverjena le pažnja živali, ni smatrati za posestnike živali.

Pri konjih in tovrnih živalih, ki so jih vojaška krdela vojske ali deželne brambe oddala zasebnikom v rabo, je rabnikovo ime vpisati v razpredelku „Posestnikovo ime“.

Ako stanuje posestnik v hiši sami, zadošča v drugem in tretjem razpredelku pripomnja „v hiši“, drugače pa je v tretjem razpredelku navesti natančni naslov.

Ako je posestnik juristična oseba (korporacija, delniška družba itd.), je razpredelka „Poklic“ in „Državljanstvo“ izpolniti s črto počez v razpredelku „Stanovališče“ pa je navesti sedež juristične osebe.

Ime	Poklic	Stanovališče	Državljanstvo	Število						
				konj	govod (tudi bivolov)	mezgov, mul, oslov	koz	ovac	svinj	panjev (bučelnih ulov)
posestnika živali										
Skupaj.										

S tem potrjujem, da sem vse po resnici navedel, kar sem dolžen zapisati v to naznanilnico.

..... dne januarja 1911.

(Prostor za podpis)

Dežela: Ulica ali trg:
 Politični okraj: Hišna št. { številka za orientacijo:
 Krajna občina: { popisna številka:
 Kraj: Številka stanovanja:
 V hiši običajno ime lege stanovanja po višini:

II.

Naznanilnica

za

**popisovanje (štetje) prebivalstva in najvažnejših domačih koristnih živali po stanju
 31. dne decembra 1910. l.**

(Za kraje, v katerih se omejeno poizvedujejo stanovanjske razmere.)

Izpolnjuje to naznanilnico je natančno paziti na podučilo (obrazec IV).
 V redu izpolnjeno naznanilnico je 3. dne januarja 1911. l. oddati lastniku hiše ali njegovemu namestniku.
 Kdor se popisovanju (štetju) odtegne ali kaj neresničnega napove ali pa drugače ne izpolni dolž-

nosti, ki mu jo nalaga predpis o popisovanju ljudi, takemu naj se po § 30 omenjenega predpisa naloži globa od 2 do 40 K ali pa, ako ne more plačati, primerna kazen na svobodi do 4 dni, če primer ni pripraven za obravnavanje po kazenskem zakonu.

Vprašanja o stanovanjskih razmerah.

1. Koliko gospodarstev se udeležuje stanovanja?
2. Kje je stanovanje? V kleti: ; pod zemljo (v souterrainu, globokem pritličju): ; v pritličju (parterju): [Za pritličje velja spodnji vodoravni oddelek, čigar pód leži v višini ceste ali nad njo, oziroma zemljišča, ki ga obdaja]; v kolikem nadstropju: [Za nadstropje velja brez ozira na običajno ime vsak vodoravni oddelek (vrsta oken vštévši visoko pritličje in polnadstropje) nad pritličjem (parterjem)]; pod streho:

3. Koliko sestavin (brez stranskih prostorov, kakor n. pr. podstrešnih in kletnih prostorov, shramb, stranišč, pralnih kuhinj, prostorov za premog) ima stanovanje?
 Ali je stranišče v stanovanju? (Da ali ne?)

{ izbe
 { kabineti (stanice)
 { predizbe
 { kuhinje
 { izbe za posle
 { kopalnice ali umivalnice
 Skupaj

Izmed teh sestavin stanovanja služijo		
samo za stanovanje	za stanovanje in za opravljeni obrat	samo za opravljeni obrat

4. Natančno oznamenilo po vprašanju 3 v stanovanju izvrševanega opravljenega obrata (vrsta rokodelstva, dela na domu, trgovine ali drugačnega obrata):
5. Kolika je letna najemnina (vštévši najemninski in šolski vinar, vodne pristojbine i. e.)? K.
 Ako se ne plačuje najemnina: ali je imetnik stanovanja lastnik hiše? (Da ali ne) Ako ne, iz katerega razloga je stanovanje imetniku stanovanja na razpolaganje?
6. Ali je stanovanje najeto s pohištvo? (Da ali ne?)
7. Skupno število v tej naznanilnici (razpredelka 28 in 29) za navzoče šteti oseb: ; izmed teh spijo: a) v sestavinah stanovanja, šteti pri vprašanju 3 , b) v drugih prostorih

Opomnja. Strani 2 do 4 te naznanilnice II se popolnoma ujemajo z ustreznimi stranmi naznanilnice I.

Dežela: Ulica ali trg:
 Politični okraj: Hišna št. { številka za orientacijo:
 Krajna občina: { popisna številka:
 Kraj: Številka stanovanja:

V hiši običajno ime lege stanovanja po višini:

III.

Naznanilnica

za

popisovanje (štetje) prebivalstva in najvažnejših domačih koristnih živali po stanju
 31. dne decembra 1910. l.

(Za kraje, v katerih se razširjeno poizvedujejo stanovanjske razmere.)

Izpolnjuje to naznanilnico je natančno paziti na podučilo (obrazec IV).

V redu izpolnjeno naznanilnico je 3. dne januarja 1911. l. oddati lastniku hiše ali njegovemu namestniku.

Kdor se popisovanju (štetju) odtegne ali kaj neresničnega napove ali pa drugače ne izpolni dolž-

nosti, ki mu jo nalaga predpis o popisovanju ljudi, takemu naj se po § 30 omenjenega predpisa naloži globa od 2 do 40 K ali pa, ako ne more plačati, primerna kazen na svobodi do 4 dni, če primer ni pripraven za obravnavanje po kazenskem zakonu.

Vprašanja o stanovanjskih razmerah.

1. Koliko gospodarstev se udeležuje stanovanja?

2. Kje je stanovanje? V kleti:; pod zemljo (v souterrainu, globokem pritličju):; v pritličju (parterju): [Za pritličje velja spodnji vodoravni oddelek, čigar pód leži v višini ceste ali nad njo, oziroma zemljišča, ki ga obdaja]; v kolikem nadstropju: [Za nadstropje velja brez ozira na običajno ime vsak vodoravni oddelek (vrsta oken vštévši visoko pritličje in polnadstropje) nad pritličjem (parterjem)]; pod streho:

3. Koliko sestavin (brez stranskih prostorov, kakor n. pr. podstrešnih in kletnih prostorov, shramb, stranišč, pralnih kuhinj, prostorov za premog) ima stanovanje?

Ali je stranišče v stanovanju? (Da ali ne?)

{ izbe
 kabineti (stanice)
 predizbe
 kuhinje
 izbe za posle
 kopalnice ali umivalnice

Skupaj .

Izmed teh sestavin stanovanja služijo		
samo za stanovanje	za stanovanje in za opravljeni obrat	samo za opravljeni obrat

4. Natančno oznamenilo po vprašanju 3 v stanovanju izvrševanega opravljenega obrata (vrsta rokodelstva, dela na domu, trgovine ali drugačnega obrata):

5. Koliko oken ima stanovanje a) na ulico (cesto, trg), b) na vrt ali sicer pod milo nebo, c) na veliko dvorišče, d) na dvorišče z vrhno svetlobo, e) ne pod milo nebo, temveč na hodnik, stopnišče itd.

6. Ali je s stanovanjem v zvezi raba vrta? (Da ali ne?)

7. Kolika je letna najemnina (vštévši najemniški in šolski vinar, vodne pristojbine i. e.)? K.

Ako se ne plačuje najemnina: ali je imetnik stanovanja lastnik hiše? (Da ali ne?) Ako ne, iz katerega razloga je stanovanje imetniku stanovanja na razpolaganje?

8. Ali je stanovanje najeto s pohištvo? (Da ali ne?)

9. Skupno število v tej naznanilnici (razpredelka 28 in 29) za navzoče štetih oseb; izmed njih spijo: a) v sestavinah stanovanja, štetih pri vprašanju 3, b) v drugih prostorih

Opomnja. Strani 2 do 4 te naznanilnice III se popolnoma ujemajo z ustreznimi stranmi naznanilnice I.

IV.

Podučilo,

kako je treba izpolnjevati naznanilnice.

(Vsaki stanujoči stranki je podeliti en izvod tega podučila.)

V tistih občinah, v katerih se popisuje (šteje) z naznanilnicami, je poverjeno prebivalstvu samemu, da poda po podučilu, ki sledi tukaj, za upravo kakor za znanstvo enako važne statistične podatke, ki bi se naj dobili, ako se primerno izpolni naznanilnica.

Za vsako stanujočo stranko se mora izpolniti ena naznanilnica ali potrebno večje število naznanilnic in sicer jih mora načeloma izpolniti imetnik stanovanja, ki mora v ta namen dobiti od sostanovnikov, zlasti od tistih, ki ne spadajo k njegovi rodbini, podatke, ki se naj vpišejo in ki se tičejo njih samih ali pa oseb, ki jih zastopajo.

Za varno podlago za te podatke, oziroma vpise, kakor tudi za občinsko uradno revizijo, ki jo je pričakovati pozneje, naj pripravijo osebe, ki se vpišejo, kolikor gre za prave osebne podatke, dotične listine (rojstveni list, eventualno poročni list itd., domovnico, eventualno poselsko knjižico, potni list i. e.). Imetnik stanovanja mora na koncu naznanilnice s svojim podpisom potrditi, da je vse, kar je dolžen vpisati v naznanilnico, navedel po resnici, in sicer tudi tedaj, če se je v ostalem poslužil kake druge osebe za izpolnitev naznanilnice. Ako v poslednjem primeru ne zna pisati ali ako ga huda bolezen ali kaj drugega ovira pristaviti svoj podpis, je dolžen to potrditi hišni posestnik ali njegov nameščenec. Ta je tudi dolžen — držé se zgoraj za imetnika stanovanja predpisanega postopka — izpolniti celo naznanilnico namesto imetnika stanovanja, ako ta ne more niti sam pisati, niti se za to poslužiti sposobnega posrednika.

Tudi za odsotne stanujoče stranke mora hišni posestnik ali njegov nameščenec izpolniti naznanilnico. Ako pri tem ni mogoče razen imena dobiti tudi vsa druga pojasnila, je treba v razpredelku za opomnje v naznanilnici navesti, zakaj se ni mogla popolno izpolniti.

Popisovanje ljudi se izvrši po stanju dne 31. decembra 1910. l.

Ob vprašanju, katere osebe je izkazati v naznanilnici, in izpolnjevati razpredelke, v katerih je po njihovem predmetu odgovarjati na podlagi sedanjih razmer, je torej oziraje se na pojasnila, ki sledé k posameznim razpredelkom, dati v podstavo natančno stanje s koncem 31. dne decembra 1910. l.

Otroka na primer, ki se je rodil po 31. dne decembra 1910. l., če tudi preden se izpolni naznanilnica, ni vzprejeti v naznanilnico, osebo pa, ki

Odstavek 1.

Sodelovanje prebivalstva ob popisovanju ljudi.

Odstavek 2.

Kdo mora izpolniti naznanilnico?

Odstavek 3.

Izbrani dan za popisovanje ljudi.

je umrla po 31. dne decembra 1910. l., če tudi preden se je izpolnila naznanilnica, pa je vpisati v naznanilnico in izvesti, vajenca, ki je bil oproščen v času med tem, je izkazati še za vajenca, osebe, ki je bila v navedenem času navzoča v svojem rednem stanovanju, ko se je izpolnila naznanilnica, pa odsotna, ni izkazati za odsotno, temveč za navzočo (prim. odstavek 26 tega podučila).

Vendar je osebe, ki so s koncem 31. dne decembra 1910. l. na potovanju — ne kraté sklepnega določila odstavka 2 tega podučila — vsekakor šteti za navzoče v kraju, v katerem so v letu 1911 najprej zopet imele stanovanje ali prenočile. Kdor je, sicer bil odsoten od svojega stanovanja v navedenem času, ne da bi hkratu drugje stanoval ali imel prenočišče, tega je šteti za navzočega v naznanilnici, določeni za njegovo stanovanje (prim. odstavek 10, št. 7, podučila).

V ostalem je v odstavku 10 določilo, katere odsotne osebe je vzprejeti v naznanilnico.

Odstavek 4.

Kje je šteti osebe, ki imajo več stanovanj?

Stranke, ki imajo stanovanja na različnih krajih, ki stanujejo n. pr. v poletju na kmetih, pozimi pa v mestu, je šteti samo v stanovanju, v katerem so bile 31. dne decembra 1910. l.

Odstavek 5.

Posebnosti za vojaške osebe.

Ker se po predpisu o popisovanju ljudi aktivno vojaštvo popisuje po vojaških oblastvih, zato naznanilnica ni namenjena za popis aktivnega vojaštva. Zato je k aktivnemu vojaštvu spadajoče osebe, ki se kakor imetniki stanovanja, kakor družinski udje ali deležniki stanovanja vzprejemajo v naznanilnico, vpisati z imenom in značajem samo v razpredelkih 1 in 2 in je tudi razpredelek 3 zanje primerno izpolniti, v naslednjih razpredelkih 4 do 34 pa za te osebe ni ničesar vpisati.

K aktivnemu vojaštvu spadajo vse osebe, nahajajoče se v staležu c. in kr. vojske, v c. in kr. vojni marini, v c. kr. deželni brambi in v kraljevi ogrski deželni brambi (častniki vojaškega staleža, duhovniki, avditorji, zdravniki, krdelni računarji, uradniki, častniški aspiranti, uradniški aspiranti, gažisti brez činovnega razreda ter moštvo), ki so v trajni ali začasni vojaški službi ali so časno na dopustu; izmed gažo prejemajočih oseb tudi tiste, ki so na dopustu s čakarino ali brez pristojbine. Za časno na dopustu veljajo tiste osebe v staležu c. in kr. vojske, v c. in kr. vojni marini, v c. kr. deželni brambi in v kraljevi ogrski deželni brambi, katerim se je dovolil dopust z omejenim časom, in ki se morejo o tem izkazati z dovolilom dopusta (dopustnico).

K aktivnemu vojaštvu spadajo nadalje c. in kr. telesne garde, vojaški oddelki konjerejskih zavodov, vojaško stražno krdelo za c. kr. civilna sodišča na Dunaju in krdelo vojaške policijske straže.

K aktivnemu vojaštvu pa ni šteti:

Vseh oseb, ki so v vojski, vojni marini in v obeh deželnih brambah in ki so v neaktivnem razmerju, to je trajno na dopustu, v neaktivni rezervi, deželni brambi, nadomestni rezervi ali pomorski brambi; nadalje vojaških oseb, ki so v pokoju ali v razmerju izven službe, tistih oseb oskrbovalnega staleža invalidov, ki živé zunaj vojaških invalidnic, končno vojaških in bramborskih penzionistov.

Častniki in moštvo orožništva se štejejo enako kakor civilne osebe.

Vse vojaške osebe, ki pripadajo neaktivnemu staležu, ter orožništvo imajo gledé izpolnitve naznanilnice isto obveznost kakor civilne osebe.

Odstavek 6.

Za tiste moške domačine, ki so rojeni v letih od 1891. do vštveši 1901. Matične izpiske je imeti pri- je prišiti vsaki naznanilnici, v kateri je tak domačin, kolka prost brezplačen

izpisek iz rojstne knjige (obrazec V) ali poverjen prepis rojstnega lista, pravljene za moške domačine, rojene v letih 1891 do 1901.

Za domačine je smatrali vse avstrijske državljane, če tudi občina, v kateri imajo domovinsko pravico, ni znana ob času popisovanja.

Ko so izpolnjeni vsi razpredelki naznanilnice, ki pridejo v poštev, za vse osebe, ki jih je šteti, naj imetnik stanovanja ali oseba, ki vstopi za njega po odstavku 2, sešteje vpise v razpredelkih 28 in 29 naznanilnice in naj postavi spodaj skupno vsoto navzočih, ki se podaja iz teh obeh vsot. To vsoto je navesti, če se je moralo rabiti za stranko več naznanilnic (odstavek 2), na zadnji naznanilnici.

Za tiste kraje, v katerih se združi s popisovanjem ljudi poizvedba stanovanjskih razmer, ima naznanilnica na prvi strani vprašanja o sestavi stanujoče stranke in o skupnem številu navzočih oseb, potem o legi, sestavinah in o drugačni kakovosti ter o porabi stanovanja. Te navedbe je vpisati šele, ko so izpolnjene notranje strani naznanilnice.

Odstavek 7.

Poizvedba in navedbaskupne vsote navzočih prebivalcev.

Odstavek 8.

Popis stanovanjskih razmer v večjih krajih.

Pojasnila za izpolnjevanje posameznih razpredelkov:

K razpredelku 1. V tem razpredelku je v obče tekoče ošteviliti osebe, ki se vpišejo v razpredelku 2.

Izjema je samo v primeru, če sta v enem stanovanju nastanjeni dve gospodarstvi ali več drugo od drugega neodvisno. V tem primeru naj se začno številke pri vsakem novem gospodarstvu z 1.

V naznanilnici je porabiti za vsako posamezno osebo posebno vrsto.

K razpredelku 2. V ta razpredelek naj se za vsako posamezno gospodarstvo vpiše po naslednjem redu:

1. Imetnik stanovanja, oziroma načelnik gospodarstva (ako je v stanovanju samo eno gospodarstvo, je načelnik gospodarstva ista oseba kakor imetnik stanovanja);

2. njegova žena, ki se udeležuje stanovanja;

3. vsi sinovi in vse hčere, ki se udeležujejo stanovanja;

4. tisti sinovi in tiste hčere v samskem stanu, ki se ne udeležujejo stanovanja in kar jih še ni samopravnih (doletnih ali za doletne spoznanih), tudi če so z doma za dalje časa (trajno), na pr. v študijah, za posle, na potovanju, v aktivni vojaški službi itd.; izvzeti od tega so — ako je dana sodna ločitev zakona roditeljev — tisti otroci, ki se ne udeležujejo stanovanja, ker so odkazani drugemu zakonskemu drugu;

5. drugačni stanovanja se udeležujoči sorodniki, posvačenci ali drugi rodbinski udje;

6. stanovanja se udeležujoči rejenci in hranjenci;

Odstavek 9.

Tekoče število oseb.

Odstavek 10.

Ime; red vpisovanja.

7. stanovanja se udeležujoči gostje, ako niso že navedeni po kaki prejšnji točki;

8. osebe, ki so z imetnikom stanovanja v honorarnem, službenem ali plačilnem razmerju in se udeležujejo stanovanja, kakor na pr. odgojitelji, odgojiteljice, posli in pomožni delavci (rokodelski pomočniki, komiji, vajenci itd.);

9. podnajemniki s svojimi ljudmi in kakimi posli, v istem redu in držič se istih določil, kakor pri glavni stranki. Podnajemniki so tiste osebe, ki so od imetnika stanovanja prevzele v podnajem določen, prostorno omejen del stanovanja (izbo, kabinet itd.);

10. posteljaši (prenočevalci) i. e. z udi svoje rodbine; posteljaši (prenočevalci) so take osebe, ki rabijo za odplačilo samo ležišče za spanje.

Ako bi se udeleževale stanovanja osebe, za katere ne ustreza nobeno izmed omenjenih oznamenil, jih je uvrstiti med goste (točka 7).

Tukaj navedenega reda vpisov se je treba držati v vsakem gospodarstvu zase, torej tudi tedaj, ako sta v enem stanovanju nastanjeni dve gospodarstvi ali več drugo od drugega neodvisno (prim. odstavek 9).

Zlasti se opozarja na to, da je osebo le tedaj uvrstiti v gospodarstvo z eno izmed navedenih lastnosti, ako nima sama svojega gospodarstva ali ne načeluje gospodarstvu.

Za vpisovanje oseb aktivnega vojaškega staleža v razpredelke 2 veljajo v odstavku 5 dane pripomnje.

Osebe, ki se navadno udeležujejo stanovanja, je tudi tedaj vzprejeti v naznanilnico, če so začasno odsotne, na pr. na potovanju, v bolnici i. e.

Odstavek 11.

Razmerje k imetniku stanovanja, oziroma k načelniku gospodarstva.

K razpredelku 3. Tukaj je natančno navesti sorodstvo ali drugačno razmerje med osebami, navedenimi v razpredelku 2, in med imetnikom stanovanja (podnajemnikom itd.), oziroma načelnikom gospodarstva. Imetnika stanovanja (načelnika gospodarstva) je oznameniti za imetnika stanovanja (načelnika gospodarstva). Pri vsaki izmed drugih oseb je povedati, ali je k imetniku stanovanja ali k prej imenovanemu načelniku gospodarstva, podnajemniku itd. v zakonskem razmerju ali v razmerju sorodstva kakor žena, sin, hči, oče, mati, brat itd.; ali je ta oseba njegov gost, ali pa pri njem v oskrbi ali na hrani, ali v honorarnem, mezdnem, delovnem ali služabnem razmerju, na pr. za odgojitelja, pomočnika, posla, vajenca itd.; ali je ta oseba podnajemnik, najemnik izbe, posteljaš itd. pri imetniku stanovanja (načelniku gospodarstva).

Stanovnike zavoda za skupno bivanje je oznameniti, kakršen je ta zavod, za gojence, samostance, bolnike, jetnike, goste (hotelske, gostilniške) itd.

Odstavek 12.

Spol.

K razpredelku 4 in 5. Za vsako v razpredelku 2 zapisano moško osebo je v razpredelku 4, za vsako žensko osebo pa v razpredelku 5 postaviti navpično črto.

Odstavek 13.

Datum rojstva.

K razpredelku 6, 7 in 8. Ako bi — kljub natančnemu poizvedovanju — ne bilo mogoče natančno navesti rojstvenih podatkov, je vsakega izmed teh treh razpredelkov izpolniti kolikor se da približno pravilno.

Pri tem ni dajati prednosti okroglim desetinskim letom, to je letnim številkam, ki se končavajo z ničlami, kakor 1840, 1850 i. e., temveč prav tako kakor druge letne številke vstaviti samo tedaj, ako ali res značijo leto rojstva dotične osebe ali vsaj v zmislu prejšnjega odstavka tisto leto, ki se sme v resnici najhitreje smatrati za rojstveno leto. V tem zmislu se je ogibati okroževanj na desetinska leta.

K razpredelku 9. Na prvi vrsti tega razpredelka je vpisati, ako je rojstveni kraj v eni izmed kraljevin in dežel, zastopanih v državnem zboru, ime rojstvenega kraja in ako, spada ta kraj h krajni občini z drugačnim imenom, v oklepaju tudi ime te krajne občine; na drugi vrsti je imenovati dotični politični okraj, na tretji vrsti pa deželo.

Ako je rojstveni kraj v deželah svete ogrske krone, je imenovati rojstveni kraj, potem dotični komitat, na to — kakršen je primer — Ogrsko ali Hrvaško-Slavonsko ali Reko z okolišem.

Ako je rojstveni kraj v Bosni in Hercegovini, je navesti rojstveni kraj, okraj in „Bosna-Hercegovina“.

Ako je končno rojstveni kraj izven vseh prej oznamjenih ozemelj, je imenovati rojstveni kraj, nadrejeni upravni okraj (vladni okraj, departement itd.) in dotično državo.

K razpredelku 10. Za avstrijske državljane je — po redu treh pripravljenih vrst — navesti domovinsko občino, potem njen politični okraj in deželo. Ako je kraj štetja sam domovinska občina ali nje del, zadošča samo navedba domovinske občine.

Ako je sicer znano avstrijsko državljanstvo kake osebe, ne pa njena domovinska občina, je vpisati tudi občino števnege kraja, oziroma števeni kraj za domovinsko občino, toda s pristavkom: „po § 14 predpisa o popisovanju ljudi“. Isto velja za osebe, o katerih je negotovo, ali pripadajo avstrijski državi ali ne. Za osebe pa, o katerih je gotovo, da tačas ne pripadajo nobeni državi, je vstaviti črte počez.

Za ogrske državljane je imenovati domovinsko občino, komitat in — kakršen je primer — Ogrsko ali Hrvaško-Slavonsko ali Reko in okoliš.

Za bosensko-hercegovinske deželane je navesti domovinsko občino, okraj in „Bosna-Hercegovina“.

Za vse spredaj še ne omenjene osebe je imenovati — ako je v državi, kateri pripadajo, tudi pravna ustanova občinske pristojnosti (domovinstva) — dotično (domovinsko) občino in nadrejeni upravni okraj (vladni okraj, departement itd.), vsekakor pa dotično državo.

K razpredelku 11. Tukaj je navesti, ali je oseba rimsko-katoliška, grško-katoliška, armensko-katoliška, staro-katoliška, grško-vzhodna, armensko-vzhodna, evangelijska avgsburškega veroizpovedanja (luteranska), evangelijska helveškega veroizpovedanja (reformirana), hernhutska, angličanska, menonitska, unitarska, lipovanska, izraelska, mohamedanska itd. ali pa brez veroizpovedanja.

Odstavek 14.
Rojstveni kraj.

Odstavek 15.
Domovinstvo in državljanstvo.

Odstavek 16.
Vera.

Odstavek 17.
Občevalni jezik.

K razpredelku 13. Ta razpredelek je izpolniti samo za pripadnike ozemlja, zastopanega v državnem zboru. Za vsako tako osebo naj se pove jezik, katerega se poslužuje v navadnem občevanju, vsekakor pa samo eden izmed tu imenovanih jezikov, in to: nemški, češki, moravski-slovaški, poljski, maloruski, slovenski, srbski-hrvaški, italijanski, rumunski, madjarski.

Za otroke, ki še ne znajo govoriti, potem za osebe, ki se zavoljo telesne napake ali zavoljo popolnega nedostatka duševnega razvoja prav za prav ne poslužujejo nobenega jezika, naj se izmed gori imenovanih jezikov vpiše tisti, ki bo, oziroma bi bil z ozirom na rodbino, eventualno na drugačno okolico, v kateri živé, najbrže občevalni jezik.

Odstavek 18.
Zna čitati in pisati.

K razpredelku 14 in 15. Za osebe, ki znajo čitati in pisati, je v razpredelku 14 vpostaviti navpično črto, za osebe, ki znajo samo čitati, pa v razpredelku 15. Za osebe, ki ne znajo niti čitati niti pisati, je postaviti v oba razpredelka črto počez.

Odstavek 19.
Telesne hibe.

K razpredelku 16 in 17. Za slepe osebe je vstaviti navpično črto v razpredelku 16, za gluhoneme v razpredelku 17, za osebe, ki so slepe in gluhoneme, pa v vsakem teh dveh razpredelkov.

Za slepe veljajo tukaj ne samo popolnoma oslepele osebe, temveč tudi tiste, katerih vid ne zadošča, da bi se na tujih krajih same spoznale (orijentalne) in da bi mogle šteti razprte prste roke na temnem ozadju v razdalji nad en meter.

Odstavek 20.
Stroka glavnega poklica.
Stopnja v poklicu.

K razpredelkoma 18 in 19. Glavni poklic — ali za osebe, ki imajo samo en poklic, edini poklic — je tisti, na katerem sloni poglavitno stan v življenju ali od katerega izvira zaslužek docela ali večinoma (tudi če se od časa do časa, n. pr. 31. dne decembra, ne izvršuje). Navesti ga je za vsako posamezno osebo, ki je v določenem poklicu, kolikor moči natančno, da se more prebivalstvo pravilno in natančno deliti po vrstah poklica.

Zato se je tukaj izogibati vseh izrazov, ki oznamenjajo poklic le v obče, in za vsako osebo, ki ima kak poklic, se mora natančno navesti:

v razpredelku 18 stroka glavnega poklica,

v razpredelku 19 stopnja v poklicu, namreč lastninsko, posestno, kolonsko, zakupno, deputatno, službeno, učno ali delovno razmerje i. e.,

torej na primer:

Za osebe, ki imajo v samostojnem ali nesamostojnem stanu svoj glavni poklic v kmetijstvu, gozdarstvu i. e.:

v razpredelku 18: kmetijstvo, gozdarstvo (tudi vrtnarstvo, živinoreja, dobivanje šote, ribarstvo i. e.);

v razpredelku 19: lastnik, solastnik, uživalec, zemljiški posestnik, graščak, kolon, zakupnik, ravnatelj, upravnik, oskrbnik, nadzornik, graščinski uradnik, gozdar, gospodarski opravnik (šofer), logar, švicar, glavni hlapec, hlapec, dekla, ovčar, dninar itd.

Za osebe, ki imajo v samostojnem ali nesamostojnem stanu svoj glavni poklic v obrtu, industriji, trgovini, rudarstvu, prometu i. e.:

v razpredelku 18: posebno stroko (vrsto in način) rokodelstva, ki ga izvršujejo, fabrikacije, trgovine ali drugačnega obrta itd. Zatorej tukaj ne za-
doščajo izrazi kakor fabrikant, trgovec, zasebni uradnik, inženir, fabriški
delavec, delavec itd., temveč navesti se mora vedno stroka (branša), n. pr.
predilnica za bombaž, trgovina z materialnim blagom, bančna trgovina, pre-
mogovnik, zavarovalno opravilo, konfekcija oblek, gradnja železnic, cest, pri-
stanov, vinotoč, hotel itd. Posebno je paziti na to, da vsaka oseba, ki ima
opravilo v rokodelstvu, natančno navede to rokodelstvo; tako se morajo
mizarji, ključavničarji itd. oznameniti za mizarje itd., tudi če delajo v pivovarni,
papirnici ali v kakršnemkoli obrtnem ali kmetijskem obratu (navedba posled-
njega obrata spada v razporedek 20);

v razpredelku 19: imetnik obrta (samostojen namestnik), fabriški
posestnik, rudarski družabnik, zakupnik, mojster, samostojen agent ali potnik
itd; ravnatelj, poslovodja, prokurist, disponent, nameščen agent ali potnik,
oddelni načelnik, knjigovodja, računovodja, blagajniški uradnik, delovodja,
pomočnik, pomagač, vajenec, fabriški delavec, pomožni delavec, rudar,
trgovinski pomočnik, trgovinski volonter, prodajalec, natak, dninar, razna-
šalec, kočijaž, voznik, domači hlapec, kuharica, hišna (sobarica) itd.

Za aktivne javne uradnike in nameščence:

v razpredelku 18: natančneje oznamenilo njihove službe, n. pr.:
državna služba, deželna služba, okrajna služba, komunalna služba itd.;

v razpredelku 19: čin, stopnja v službeni stroki, n. pr. finančni
svetnik, višji inženir, okrajni zdravnik, magistratni koncipist, davčni oficijal,
poštni asistent, uradni sluga itd.

Za pripadnike svobodnih poklicev:

v razpredelku 18: posebna stroka poklica, kakor odvetništvo,
notarijat, zdravniški poklic, godbenik, arhitekt, slikar, kipar; pri tem naj se
umetniki, ki so kiparji, slikarji itd., ozamenijo vrhu tega za umetnike;

v razpredelku 19: odvetnik, notar, koncipijent, solicator, urednik,
zdravnik v bolnici, profesor na akademiji itd.

Ako se v razpredelku 18 vpisani poklic izvršuje samostojno, ne da bi
bilo za to običajno posebno oznamenilo, ki se vpiše v razpredelku 19, je
vpisati v razpredelku 19 besedo „samostojno“, n. pr. (razporedek 18:) učitelj
glasbe, (razporedek 19:) samostojen; ali: (razporedek 18:) zdravniški poklic,
(razporedek 19:) samostojen zdravnik.

**Za osebe, ki so v osebnih ali hišnih službah višje ali nižje
kategorije:**

v razpredelku 18: „osebne službe“ ali „hišne službe“. Oznamenil
kakor zasebni uradnik, nameščenec, posel tukaj nikakor ni vpisovati;

v razpredelku 19: natančno oznamenilo njihove službe ali opravila
n. pr. domači učitelj, zasebni tajnik, čitatelj, čitateljica, podpora gospodinje
itd., komorni strežaj, strežaj, ključar, ključarica, komorna strežajka, kuharica,
hišna, pestunja, hišnik itd.

Za dninarje z menjajočim opravilom je v razpredelku 18 navesti tisto
stroko poklica, v kateri navadno delajo, v razpredelku 19 pa besedo
„dninar“.

Za osebe brez določnega poklica je v razpredelku 18 navesti,
kako se v bistvenem preživljajo, torej n. pr. rentnik, hišni posestnik, vpo-

kojenec, kotar, prežitkar, nadarbinar, stanovnik oskrbovalnice ali ubožnice, hiralnice, prejemnik podpore itd. Razporedlek 19 je izpolniti s črto počez. Samo za vpokojence je v razporedelku 18 vpisati oznamenilo „vpokojenec“; v razporedelku 19 pa zadnji čin (naslov) s pristavkom „i. s.“, „v p.“ i. e., n. pr. okrajni glavár v p.

Osebe, ki se oskrbujejo, oziroma zadržujejo v bolnicah, porodilnicah, zavodih za najdenice, v blaznicah i. e., ter v kaznilnicah in jetnišnicah in drugih zapornicah, je vpisovati po njihovem navadno le časno prekinjenem poklicu.

Za zakonske žene, otroke in druge ude rodbine je izpolniti razporedlek 18 in 19 kakor za druge osebe, ako imajo sami svoj poklic. Ako taka oseba nima svojega poklica, pa redno in ne samo postransko podpira gospodarja v njegovem poklicu, je tudi zanjo v razporedelku 18 vpisati stroko gospodarjevega poklica. V razporedelku 19 je za take rodbinske ude, ako dobivajo plačo v gotovini, vstaviti ali, kakšno je njihovo delovno ali službeno razmerje, ali vsaj „pomaga za plačo“; ako za svojo pomoč ne prejema plače v gotovini, je v razporedelku 19 zapisati samo besedo „pomaga“.

Kar se tiče specialno zakonskih žen, je taka sopomoč seveda mogoča pri kmeticah kakor tudi pri ženah obrtnikov, trgovcev itd. Golega oskrbovanja gospodinjstva ni smatrati za sopomoč v gospodarjevem poklicu.

Učence in dijake je v razporedelku 18 oznameniti za učence in dijake, ako nimajo v zmislu sprednjih določil že določnega poklica n. pr. kakor vajenec, praktikant, elev itd. ali tudi samo kakor pomagajoči udje rodbine. Razporedlek 19 je potem izpolniti s črto počez.

Samo ako se za kako osebo ne more navesti noben poklic v zmislu sprednjih določil (n. pr. za majhne otroke), je razporedelka 18 in 19 izpolniti s črtama počez.

Odstavek 21.
Oznamenilo obrata.

K razporedelku 20. Ta razporedlek je izpolniti za vse nesamostojne osebe, t. j. uradnike, nameščence in uslužbenice, delavce itd. Razporedlek ima namen narediti razviden obrat (podjetje, urad), v katerem se izvršuje glavni poklic. To lahko služi na eni strani v pojasnilo često ne povsem jasnih navedb v razporedelku 18, na drugi strani pa ima ta vpis pomen, da se označijo poklicne razmere zlasti takih oseb, pri katerih se izvrševani poklic ne ujema z vrsto obrata, v katerem se izvršuje poklic, kakor n. pr. pri strojnoključavničarskem pomočniku, ki je nameščen v kmetijskem veleobratu, pri kmetijskem delavcu, ki je nameščen v cukrarni, pri vrtnarju, ki je nameščen v fabriki za pohištvo, pri mizarskem pomočniku, ki je nameščen v železniški delavnici, v fabriki za konzerve i. e. Pri javnih uradnikih in slugah je važno zlasti opravilo v kakem pridobitnem podjetju države, dežele ali občine, n. pr. pri železnici, pošti, v mestni plinarni ali elektrarni i. e. V tem razporedelku je torej kolikor moči natančno navesti obrat, urad, podjetje, zavod, v katerem dela uradnik, nameščeneec ali delavec i. e., n. pr.:

Kmetsko gospodarstvo, graščinski obrat, pivovarna, fabrika olja, železnica, podjetje z omnibusi, spedijsko opravilo, trgovina s podobami, gostilna, tkalnica svilenih trakov, tiskarna bombaževega blaga, apretura lanenih tkanin, fabrika šivalnih strojev, trgovina z usnjenim galanterijskim blagom, odvetniška pisarna itd.

Za samostojne osebe, osebe brez poklica, potem za osebe, ki ob času štetja ne izvršujejo svojega poklica, n. pr. tisti, ki so brez dela, ali ki ga ne izvršujejo v določnem obratu, je v razporedelku 20 vstaviti črto počez.

K razpredelku 21 in 22. Tukaj je prav tako, kakor je bilo popisano v odstavku 20, vpisati koncem 1907. l. izvrševani glavni poklic in stopnjo v glavnem poklicu koncem 1907. l., to tudi tedaj, ako je stroka glavnega poklica ostala enaka. Ako se poklic ni izpremenil od tega časa, zadoščata besedi „kakor sedaj“. Ako je tudi stopnja v glavnem poklicu ista „kakor koncem 1907. l.“, zadoščata tudi v razpredelku 22 besedi „kakor sedaj“. Samo za osebe, ki so bile tedaj brez poklica, se smejo v razpredelka 21 in 22 vstaviti črte počez.

Za osebe, ki so bile koncem 1907. l. aktivne vojaške osebe, je v razpredelku 21 vpisati „vojak“, v razpredelku 22 ali „dolžen služiti“ ali „po poklicu“, po tem, ali so bile tedaj v prezentni službi zgolj izpolnjuje zakonito službeno dolžnost ali so bile po poklicu vojaške osebe.

K razpredelku 23 in 24. Ta dva razpredelka je izpolniti za tiste osebe, ki poleg svojega glavnega poklica ali brez določnega poklica bodisi ob času popisovanja ali ob kakem drugem letnem času izvršujejo pridobitno opravilo, na katerem sloni znaten del njih skupnega dohodka. Izmed več takih pridobitnih opravil je navesti najvažnejše. Stroka postranskega zaslужka in stopnja v postranskem zaslужku se mora prav tako natančno označiti, kakor je predpisano v odstavku 20 za stroko glavnega poklica in stopnjo v glavnem poklicu; zlasti je tudi pri vsakem posameznem rodbinskem udu navesti eventualen postranski zaslужek.

K razpredelku 25. Ta razpredelek služi za pojasnilo, ali se v razpredelkih 23 in 24 oznamenjeni postranski zaslужek izvršuje hkratu poleg glavnega poklica ali menjaje z njim, morda ob drugem letnem času. Vpisati je torej ali „hkratu“ ali navedbo časa, n. pr. „samo poleti“, „o priliki“ ali „ob nedeljah in praznikih“ i. e.

K razpredelkoma 26 in 27. Na ta vprašanja je odgovoriti tako za lastnike kakor tudi za solastnike, in sicer ne z natančnim naštevanjem — v tuzemstvu ležečega — realnega posestva, temveč samo z da ali ne.

Lastnikom je enačiti fidejkomisne posestnike in duhovne uživalce.

Za kmetijsko ali gozdarsko zemljišče (razpredelek 26) je smatrati vsako zemljišče, o katerem more po navadnim običaju govorjenja veljati, da se rabi kmetijsko ali gozdarsko. Tudi sadovnjake, vrtove za zelenjavo in cvetlice i. e., ki se obratujejo vsaj deloma za vir dohodkov, je šteti za kmetijska zemljišča. Golih domačih in cvetličnih vrtov ni smatrati za kmetijska in gozdarska zemljišča, temveč jih je izkazati kakor hišno in drugo realno posest v razpredelku 27.

K razpredelku 28 do 32. Z vpisom navpične črte v razpredelku 28 je za časno navzoče oznameniti tiste osebe, ki stanujejo samo vsled začasnega povoda na krajši čas v stanovanju, v katerem jih je šteti (odstavek 10);

za trajno navzoče v razpredelku 29 pa tiste, ki stanujejo v svojem rednem stanovanju. Za vsako trajno navzočo osebo, zlasti tudi za otroke, zapisane na naznanilnici, je razen tega v razpredelku 30 natančno navesti leto, od katerega bivajo v občini popisnega kraja prostovoljno in nepretrgoma.

Za neprostovoljno je smatrati bivanje, ki je odvisno od izpolnjevanja zakonite vojne dolžnosti; nadalje seveda bivanje jetnikov, kaznjencev v ječah i. e. Nepretrgano je bivanje, ako oseba v navedenem času občine Popisnega kraja ni nikdar zapustila z namenom, da se več ne povrne tja.

Odstavek 22.

Glavni poklic koncem leta 1907. in stopnja v takratnem glavnem poklicu.

Odstavek 23.

Postranski zaslужek.

Odstavek 24.

Kdaj se izvršuje postranski zaslужek.

Odstavek 25.

Realna posest.

Odstavek 26.

Navzoč.
Odsoten.
Doba bivanja.

Začasne prostovoljne odsotnosti (n. pr. na potovanju, v opravkih, na božjih potih) torej ni smatrati za pretrgano bivanje, če je pri tem bil namen obdržati bivališče v občini popisnega kraja. Tudi odsotnost od občine popisnega kraja, da se izpolni zakonita vojna dolžnost, ne velja za pretrgano bivanje.

Začasno odsotne je oznameniti v razpredelku 31 tiste osebe, ki vsled začasnega povoda na krajši čas ne stanujejo v svojem rednem stanovanju;

za trajno odsotne v razpredelku 32 pa tiste, ki so od svojega stanovanja odsotne na daljši čas, ako n. pr. študirajo, se izobrazujejo za svoj poklic, ako so kje za posle, v uku itd.

Po tem takem je za vsako osebo, ki jo je šteti, v enega izmed štirih razpredelkov 28, 29, 31, 32 vstaviti navpično črto.

Seveda velja tudi za izpolnjevanje teh razpredelkov izbrani dan v zmislu določil, ukrenjenih v odstavku 3.

Odstavek 27.

Bivališče odsotnega.

K razpredelku 33. Ako je dotična oseba z doma v kakem drugem, toda h krajni občini popisnega kraja spadajočem kraju, naj se zapiše samo ime tega kraja; ako pa odsotna oseba biva v kaki drugi krajni občini ozemlja, zastopanega v državnem zboru, je navesti krajno občino, politični okraj in deželo. Biva li odsotna oseba v deželah svete ogrske krone, je navesti, ali biva na Ogrskem, Hrvaško-Slavonskem ali na Reki in okolišu. Ako je dotična oseba odsotna v Bosni ali Hercegovini, je navesti ti deželi. Ako je kdo z doma v drugih deželah, je navesti samo inozemsko državo, n. pr. Bavarsko, Francosko, Švico, Brazilijo itd.

Odstavek 28.

Domače koristne živali.

Navedbe o domačih koristnih živalih (stran 4 naznanilnice) naj se tičejo samo tistih živali, ki so v hiši ter v poslopih in hlevih, k nji spadajočih. Če so torej živali spravljene v hiši (oziroma v poslopih in hlevih, k nji spadajočih), v kateri stanuje njih posestnik, mora on sam vpisati, oziroma dati vpisati podatke o koristnih živalih v naznanilnico, ki se tiče njega. Ako pa ni tako, mora tisti, kateremu so izročene te koristne živali, dotične vpise napraviti v naznanilnici te hiše, ki se tiče njega, oziroma jih provzročiti. Natančnejša podučila so natisnjena na četrti strani naznanilnice.

Odstavek 28.

Živali
Odsotni
Doba bivanja

K razpredelku 28 do 32. V splošni navpični črti v razpredelku 28 je za vsako osebo označeno njeno bivališče, ki stanuje samo, ali v družini, ali v stanovanju, v katerem li je bila (odstavki 10); neka povoda na krajši čas v stanovanju, ki stanuje v svojem

stanovanju. Za vsako trajno odsotno osebo, ali tisti, ki stanuje v družini, ali v stanovanju, je v razpredelku 29 določeno njegovo bivališče, ki stanuje v svojem stanovanju. Za vsako trajno odsotno osebo, ali tisti, ki stanuje v družini, ali v stanovanju, je v razpredelku 30 določeno njegovo bivališče, ki stanuje v svojem stanovanju. Za vsako trajno odsotno osebo, ali tisti, ki stanuje v družini, ali v stanovanju, je v razpredelku 31 določeno njegovo bivališče, ki stanuje v svojem stanovanju. Za vsako trajno odsotno osebo, ali tisti, ki stanuje v družini, ali v stanovanju, je v razpredelku 32 določeno njegovo bivališče, ki stanuje v svojem stanovanju.

ZA prostovoljno je stanovanje, ki je odvisno od izpolnjevanja zakonite vojne dolžnosti; navedbe bivališča bivanja izpolnijo v isti hiši, ki je bivališče, ali bivališče v razpredelku 28 določeno bivališče, ki stanuje v svojem stanovanju, da se ne biva na potu.

V.

Matični izpisek.

Za popisovanje ljudi (ljudsko štetje): kolka in pristojbine prosto.

..... sin (očeta)

in (matere) je bil rojen v

dne (dan, mesec, leto)

Izdano v, dne 19 ..

(Pečat.)

Podpis voditelja matice.

... in ...

... in ...

V. ...

Matični izpisek

Za popisovanje ljudi (ljudsko štetje): kolka in pristojbine prosto

... in (tako) ...

... in (tako) ...

... in (tako) ...

Podpis vodilnega matice.

(Petar.)

Podučilo.

- Odstavek 1.** Eno ovojno polo in toliko naznanilnic, kolikor ima hiša stanovanj, poleg Katere obrazce dobi hišni zaloge naznanilnic za primer, če ima ena ali druga stanujoča stranka toliko posestnik? oseb, da ena naznanilnica ne zadošča zanjo.
- Odstavek 2.** Na vsaki naznanilnici naj vpiše ulico (cesto, trg) in hišno številko, Kaj naj takoj stori z njimi? potem številke stanovanj po napovedi hišne najmarine. Ako v kraju ni hišne najmarine, je uporabiti številke, ki so morda v hiši; ako tudi takih števil ni, je treba stanovanja za štetje od spodaj navzgor tekoče ošteviliti.
- Odstavek 3.** Hišni posestnik ali njegov namestnik naj 30. dne decembra 1910. l. Razdelitev 30. dne decembra 1910. l. podeli vsaki v hiši stanujoči stranki potrebno število naznanilnic in po en izvod podučila za njih izpolnjevanje. (Obraz I in IV.)
- Odstavek 4.** Hišni posestnik ali njegov namestnik mora odgovoriti na vprašanja, kateri nadaljnji vpisi so na- stoječa na tej poli zgoraj, čemu je namenjena hiša, in pri tem gledati zlasti loženi hišnemu posestniku. na naslednje:

K vprašanju 1: Šteti je le edino ali poleg drugih namenov za stanovanje služéca samostojna stranska poslopja. Čuvajnice i. e. prenosne, z zemljiščem ne trdno spojene gradnje ne veljajo za stranska poslopja.

K vprašanjem 2 do 5: Ako predtiskani razpredelki ne zadoščajo za vsa stranska poslopja, se lahko popolnoma enakovrstna stranska poslopja (n. pr. paviljoni velikih zavodov, poslopja za delavska stanovanja in gospodarska poslopja na velikih grajskih dvorcih) pri odgovoru združijo s tem, da se namesto navpične črte vstavi število stranskih poslopij. Ako je treba, se lahko porabi še ena pola ali več pol; na nadaljevalnih polah pa mora ostati za glavno poslopje določeni razporedek prazen.

K vprašanjem 3 in 4: H kmetijstvu in gozdarstvu se šteje tudi živinoreja in vrtnarstvo, lov, dobivanje gozdarskih stranskih produktov, ribarstvo in vodna kultura.

Ako pa ima hišni posestnik sam stanovanje v hiši, mora tudi kakor vsaka stranka izpolniti naznanilnico; ako stanuje sam v hiši, mora to potrditi na koncu svoje naznanilnice.

Za imetnike stanovanj, ki se za izpolnitev naznanilnice poslužijo kake druge osebe in ki so zaradi tega, ker ne znajo pisati, po hudi bolezni ali kako drugače zadržani svojeróčno potrditi, da je naznanilnica pravilno in popolno izpolnjena, mora hišni posestnik ali njegov namestnik pristaviti to potrdilo.

Če imetnik stanovanja ne zna niti sam pisati, niti ne poveri izpolnitve kaki drugi za to sposobni osebi, mora hišni posestnik ali njegov namestnik oskrbeti izpolnitev naznanilnice. Isto velja gledé odsotnih strank; pri tem naj

hišni posestnik ali njegov namestnik, ako se razen imena ne morejo dobiti tudi vsa druga pojasnila, na naznanilnici v razpredelku za opomnje navede, zakaj se ni mogla popolnoma izpolniti.

Ako bi bile v hiši ali v hlevih in stranskih poslopih, spadajočih k nji, nastanjene domače koristne živali, ki niso izkazane v naznanilnici kake druge stranke (odstavek 28 podučila za izpolnjevanje naznanilnice), naj izpolni hišni posestnik ali njegov namestnik za te živali četrto stran svoje naznanilnice, eventualno naj priloži v ta namen posebno naznanilnico.

Pobirajo naj se naznanilnice 3. dne januarja 1911. l. Pri tem naj se hišni posestnik ali njegov namestnik prepriča, da so vse stanujoče stranke svoje naznanilnice popolnoma izpolnile in podpisale. Ukrene naj takoj, da se dopolni, kar bi še bilo morda treba.

Hišni posestnik ali njegov namestnik naj se prepriča tudi o tem, da so se naznanilnicam povsod prišli izpiski iz rojstnih knjig ali poverjeni prepisi rojstnih listov, ki jih je po § 19 predpisa o popisovanju ljudi donašati za moške domače osebe, rojene v letih 1891 vštveši do 1901.

Zbrane naznanilnice naj se potem uredé po vrsti stanovanjskih števil, in številke stanovanj naj se zaporedoma zapišejo v prvi razpredelek nastopne tabele, in sicer tudi tedaj, kadar bi v stanovanju nikdo ne stanoval, ter se torej o njem ni izpolnila nobena naznanilnica — bodisi, da stanovanje sploh ni dano v najem, ali pa, da se uporablja samo za obrat kakega opravila. Ako se je za kako stranko izpolnilo več naznanilnic, je njih število navesti v razpredelku za opomnje. Na to naj se nadaljnji razpredelki tabele izpolnijo. Na koncu razpredelkov o številu gospodarstev in o skupnem številu navzočih oseb je poiskati vsoto za hišo.

Ako bi v enem ali v več stanovanjih 31. dne decembra 1910. l. ne stanoval nihče — in sicer bodi si, da stanovanje ni dano v najem ali da se uporablja samo za obrat kakega opravila — ali pa, ako bi v njem stanovalo samo aktivno vojaštvo, katerega ne popisujejo civilni organi, je treba to v razpredelku za opomnje v tabeli izrečno povedati.

Ako se stranka brani sprejeti naznanilnico, ali ako je opustila oddati izpolnjeno naznanilnico o pravem času, omeniti je tudi to v razpredelku za opomnje v tabeli. Tamkaj je tudi omeniti, če se je v posameznih naznanilnicah zapazilo kaj nepravilnega.

Naposled je treba sešiti vse naznanilnice z rojstnimi listi vred, ki so jim prišli, ter jih položiti v to ovojno polo; na koncu te pole naj se izrečno potrdi, da se ni nobena stanujoča stranka prezrla, ter naj se pristavi datum in podpis.

Vse naznanilnice z ovojno polo vred je oddati 5. dne januarja 1911. l. občinskemu načelniku ali organu, kateremu je naročeno, prevzemati jih.

Odstavek 5.

Pobiranje 3. dne januarja 1911.
Kontrola popolnosti.

Odstavek 6.

Izpolnitev nastopne tabele.

Dežela: Ulica ali trg:
 Politični okraj: Hišna št. } Številka za orientacijo
 Krajna občina: } Popisna številka
 Kraj: Ime hišnega lastnika:

VII. Ovojna pola (seznamek zbranih naznanilnic)

za kraje, v katerih se omejeno poizvedujejo stanovanjske razmere.

(Spiše naj jo hišni posestnik ali njegov namestnik.)

1. Ali so pod gorenjo hišno številko še samostojna, za namene stanovanja služeha stranska poslopja in koliko?

	Glavno poslopje	Stransko poslopje	Stransko poslopje	Stransko poslopje
Ako je to, kar je v vprašanju, dano, je v dotični razporedek vstaviti navpično črto				
2. Ali služi hiša (stransko poslopje) samo za stanovanje?				
3. Ali služi hiša (stransko poslopje) poglavito za stanovanje in poleg tega tudi za druge namene?				
Ako „da“, ali so ti stranski nameni	a) kmetijski in gozdarski?			
	b) obrtni (vštevši trgovino in promet)?			
	c) drugi (zlasti javni)?			
4. Ali služi hiša (stransko poslopje) poglavito za druge namene in le zraven za stanovanje?				
Ako „da“, ali so ti glavni nameni	a) kmetijski in gozdarski?			
	b) obrtni (vštevši trgovino in promet)?			
	c) drugi (zlasti javni)?			
5. Ali je hiša (stransko poslopje) določena za začasno ali trajno stanovanje lastnikovo ali njegove rodbine?				
(Vprašanje 5 je potrditi tudi tedaj, ako stanujejo razen lastnika ali njegove rodbine v hiši tudi stranke najemnice.)				
6. Število nadstropij najvišjega trakta:				

[Za nadstropje velja brez ozira na običajno imenovanje vsak vodoraven oddelek (vrsta oken, vštevši visoko pritličje in polnadstropje) nad pritličjem (parterjem); za pritličje velja spodnji vodoravni oddelek, čigar pód je v višini ali nad višino ceste, oziroma zemljišča, ki ga obdaja.]

8. Kako je prišla hiša v posest sedanjega lastnika:

- a) ali jo je zgradil? (Da ali ne?) c) ali jo je podedoval? (Da ali ne?)
 b) ali jo je kupil? (Da ali ne?) d) kako drugače?

9. Ali uživa hiša kako davčno ugodnost v zmislu zakonov o delavskih stanovanjih iz leta 1892 ali 1902?

10. Število nadstropij najvišjega trakta

[Za nadstropje velja brez ozira na običajno imenovanje vsak vodoraven oddelek (vrsta oken, v številu visoko pritličje in polnadstropje) nad pritličjem (parterjem); za pritličje velja spodnji vodoravni oddelek, čigar pōd je v višini ali nad višino ceste, oziroma zemljišča, ki ga obdaja.]

11. Ali so v hiši stanovanja pod zemljo [souterain] (stanovanja, kojih pōd leži nižje nego cesta, oziroma zemljišče, ki obdaja hišo)? (Da ali ne?);

posamezni prostori za stanovanje pod zemljo? (Da ali ne?)

12. Ali so v hiši podstrešna stanovanja? (Da ali ne?)

posamezni k stanovanjem v drugih nadstropjih ali pritličju spadajoči prostori za stanovanje pod streho? (Da ali ne?)

13. Koliko hlevov je v hiši, oziroma pri hiši (pri hišni številki)?

a) za konje b) za druge koristne živali

14. S katerim gradivom (strešna opeka, skrilj, lesene skodlje itd.) je krita streha?

15. Ali je hiša zavarovana zoper škodo po ognju? (Da ali ne?)

16. Ali je v hiši dvigalnik za osebe? (Da ali ne?)

17. Ali spada k hiši vrt? (Da ali ne?)

Ako da:

(Kar se ujema, je podčrtati.) { ali samo vrt pred hišo?
 ali cvetlični vrt?
 ali koristni vrt (za zelenjavo, sadovnjak, vinograd)?

18. Ali je hiša zvezana s kakim javnim vodovodom za pitno vodo? (Da ali ne?)

19. Ali se človeški odpadki odstranjujejo a) v stiku z občo kanalizacijo kraja? ;
 b) z zistemom bečev? ; c) z greznico? ; d) kako drugače?

20. Koliko stranišč je a) v hiši? ; b) pri hiši (v vrtu i. e.)?

21. Število stanovanj v celem ; izmed njih a) oddanih ; b) praznih ;
 število stanujočih strank

22. Število priloženih naznanilnic

[Tukaj pridano podučilo in tabela te ovojne pole se ujemata popolnoma z ustreznimi deli ovojne pole VI, razen konca odstavka 3 podučila, ki naj se glasi: „ podučilo za njih izpolnjevanje (obrazec III in IV)“ in opomnje na koncu tabele, ki se naj glasi: „Obrazec VIII ima 4 strani, izmed katerih obsega prva stran napis, vprašanja po stranskih poslopjih in, za kateri namen je določena hiša, ter posebna vprašanja o hiši, druga stran pa podučilo in začetek tabele; tretja in četrta stran sta določeni za nadaljevanje tabele.“]

X.

Podučilo

za izpolnjevanje zapisnice.

Za vsako hišo mora popisni (števni) komisar izpolniti eno zapisnico ali potrebno večje število zapisnic tako, da se najprej odgovori na 5 vprašanj na prvi strani zapisnice o stranskih poslopih in, za kateri namen je določena hiša, potem se na notranjih straneh 2 in 3 izkažejo vse osebe, ki jih je vpisati po določilih odstavka 10 tega podučila, urejene po stanujočih strankah in v njih po gospodarstvih, končno se izpolni 4. stran (domače koristne živali in njih posestniki, odstavek 28).

Stranke sledé po vrsti številk stanovanj druga za drugo. Ako stanovanja še nimajo številk, jih je treba za popisovanje (štetje) od spodaj navzgor tekoče ošteviliti.

Popisni (števni) komisar mora dobiti od rodbinskih poglavarjev in od samostojno živečih posameznih oseb podatke, ki jih je vpisati in ki se tičejo njih samih ali oseb, ki jih zastopajo, in ima, ker mora kontrolirati pravilnost in popolnost podatkov, pravico vpogledati v listine (rojstni list, eventualno poročni list itd., domovnico, eventualno poselsko knjižico, potni list i. e.), ki jih je treba imeti pripravljene in ki se tičejo pravih osebnih podatkov.

Popisovanje ljudi se izvrši po stanju dne 31. decembra 1910. l.

Ob vprašanju, katere osebe je izkazati v zapisnici, in izpolnjuje razpredelke, v katerih je po njihovem predmetu odgovarjati na podlagi sedanjih razmer, je torej oziraje se na pojasnila, ki sledé k posameznim razpredelkom, dati v podstavo natančno stanje s koncem 31. dne decembra 1910. l.

Otroka na primer, ki se je rodil po 31. dne decembra 1910. l., če tudi preden se izpolni zapisnica, ni vzprejeti v zapisnico, osebo pa, ki je umrla po 31. dne decembra 1910. l., če tudi, preden se je izpolnila zapisnica, pa je vpisati v zapisnico in izvesti, vajenca, ki je bil oproščen v času med tem, je izkazati še za vajenca, osebe, ki je bila v navedenem času navzoča v svojem rednem stanovanju, ko se je izpolnila zapisnica, pa odsotna, ni izkazati za odsotno, temveč za navzočo (prim. odstavek 26 tega podučila).

Vendar je osebe, ki so bile s koncem 31. dne decembra 1910. l. na potovanju — ne kraté sklepnega določila odstavka 2 tega podučila — vsekakor šteti za navzoče v kraju, v katerem so v letu 1911. najprej zopet imele stanovanje ali prenočile. Kdor je sicer bil odsoten od svojega stanovanja v navedenem času, ne da bi hkratu drugje stanoval ali imel prenočišče, tega je šteti za navzočega v zapisnici, določeni za njegovo stanovanje, ker je v takem primeru smatrati, da dalje stanuje v tem stanovanju (prim. odstavek 10, št. 7, podučila).

Odstavek 1.

Ravnanje popisnega (števne-
nega) komisarja.
Obseg zapisovanja.

Odstavek 2.

Izbrani dan za popisovanje
ljudi.

V ostalem je v odstavku 10 določilo, katere odsotne osebe je zapisati v zapisnico.

Odstavek 3.
Kje je šteti osebe, ki imajo več stanovanj?

Stranke, ki imajo stanovanja na različnih krajih, ki stanujejo n. pr. v poletju na kmetih, pozimi pa v mestu, je šteti samo v stanovanju, v katerem so bile 31. dne decembra 1910. l.

Odstavek 4.
Stanovanja, v katerih nikdo ne stanuje, in odsotne stranke.

Ako bi v kakem stanovanju 31. dne decembra 1910. l. nikdo ne stanoval, ga je vendar z njegovo številko vpisati v zapisnico in to okolnost je narediti posebej razvidno s pristavkom pripomnje „ne stanuje nikdo“ v razpredelku 2.

O odsotnih strankah je terjati potrebna pojasnila od hišnega posestnika ali njegovega namestnika. Ako ni mogoče razen imena oseb dobiti vseh drugih pojasnil, je v razpredelku za opomnje v zapisnici navesti, zakaj se ni mogla popolnoma izpolniti.

Odstavek 5.
Določilo za primer, če hiša nima številke.

Ako bi hiša ne imela številke, česar ni pričakovati, se mora popisni (števeni) komisar nemudoma obrniti na občinskega načelnika, ki mora takoj ukreniti, da dobi hiša številko, in o tem obvestiti števne komisarja.

Tudi za premična stanovišča (lesene ute, vozove, ladje) in druga ne za hiše ošteviljena stanovišča, ki služijo ljudem za stanovanje, je sestaviti zapisnice.

Da se zabrani, da stanovniki takih stanovišč, kojih stojališče često menja, kakor kaže izkušnja, ne uidejo štetju, mora števeni komisar takoj, ko pride v kraj, dognati, ali je kaj takih stanovišč, in začeti z zapisovanjem dotičnih oseb, oziroma njihove živine.

Odstavek 6.
Posebnosti za vojaške osebe.

Ker se po predpisu o popisovanju ljudi aktivno vojaštvo popisuje po vojaških oblastivih, zato zapisnica ni namenjena za popis aktivnega vojaštva. Zato je k aktivnemu vojaštvu spadajoče osebe, ki se kakor imetniki stanovanja, kakor družinski udje ali deželni stanovanja vzprejemajo v zapisnico, vpisati z imenom in značajem samo v razpredelkih 1 in 2 in je tudi razpredelek 3 zanje primerno izpolniti, v naslednjih razpredelkih 4 do 34 pa za te osebe ni ničesar vpisati.

K aktivnemu vojaštvu spadajo vse osebe, nahajajoče se v staležu c. in kr. vojske, v c. in kr. vojni marini, v c. kr. deželni brambi in v kraljevi ogrski deželni brambi (častniki vojaškega staleža, duhovniki, avditorji, zdravniki, krdelni računarji, uradniki, častniški aspiranti, uradniški aspiranti, gažisti brez činovnega razreda ter moštvo), ki so v trajni ali začasni vojaški službi ali so časno na dopustu; izmed gažo prejemajočih oseb tudi tiste, ki so na dopustu s čakarino ali brez pristojbine. Za časno na dopustu veljajo tiste osebe v staležu c. in kr. vojske, v c. in kr. vojni marini, v c. kr. deželni brambi in v kraljevi ogrski deželni brambi, katerim se je dovolil dopust z omejenim časom, in ki se morejo o tem izkazati z dovolilom dopusta (dopustnico).

K aktivnemu vojaštvu spadajo nadalje c. in kr. telesne garde, vojaški oddelki konjerejskih zavodov, vojaško stražno krdelo za c. kr. civilna sodišča na Dunaju in krdelo vojaške policijske straže.

K aktivnemu vojaštvu pa ni šteti:

Vseh oseb, ki so v vojski, vojni marini in v obeh deželnih brambah in ki so v neaktivnem razmerju, to je trajno na dopustu, v neaktivni rezervi, deželni brambi, nadomestni rezervi ali pomorski brambi; nadalje vojaških oseb, ki so v pokoju ali v razmerju izven službe, tistih oseb oskrbovalnega staleža invalidov, ki živé zunaj vojaških invalidnic, končno vojaških in brambovskih penzionistov.

Častniki in moštvo orožništva se štejejo enako kakor civilne osebe.

Vse vojaške osebe, ki pripadajo neaktivnemu staležu, ter orožništvo imajo gledé izpolnitve naznanilnice isto obveznost kakor civilne osebe.

Za tiste moške domačine, ki so rojeni v letih od 1891. do vštevši 1901, je prišiti vsaki zapisnici, v kateri je tak domačin, kolka prost brezplačen izpisek iz rojstne knjige (obrazec V) ali poverjen prepis rojstnega lista, ako se to ni zgodilo po predpisu že pri zadnjem popisovanju ljudi v istem kraju.

Za domačine je smatrati vse avstrijske državljane, če tudi občina, v kateri imajo domovinsko pravico, ni znana ob času popisovanja.

Ko so izpolnjeni vsi razpredelki zapisnice, ki pridejo v poštev, za vse osebe, ki jih je šteti v hiši, naj popisni (števni) komisar sešteje vpise v razpredelkih 28 in 29 zapisnice in naj postavi spodaj skupno vsoto navzočih, ki se podaja iz teh obeh vsot.

To vsoto je navesti, če se je moralo rabiti za hišo več zapisnic (odstavek 1), na zadnji zapisnici.

Odstavek 7.

Matične izpiske je prišiti za moške domačine, rojene v letih 1891 do 1901.

Odstavek 8.

Poizvedba in navedbaskupne vsote navzočih prebivalcev.

Pojasnila za izpolnjevanje posameznih razpredelkov zapisnice.

K razpredelku 1 (razdeljen v 1a i 1b). V razpredelku 1a je vpisati v hiši nahajajoča se stanovanja z njihovimi številkami v aritmetičnem redu; v razpredelku 1b je osebe, ki spadajo k posameznim stanujočim strankam, v občé tekoče ošteviliti, začevši pri vsaki posamezni stranki znova z 1. Izjema je samo v primeru, če sta v enem stanovanju nastanjeni dve gospodarstvi ali več, drugo od drugega neodvisno. V tem primeru naj se začno številke pri vsakem novem gospodarstvu z 1.

V zapisnici je porabiti za vsako posamezno osebo posebno vrsto.

K razpredelku 2. V ta razpredelek naj se za vsako posamezno gospodarstvo vpiše po naslednjem redu:

1. Imetnik stanovanja, oziroma načelnik gospodarstva (ako je v stanovanju samo eno gospodarstvo, je načelnik gospodarstva ista oseba kakor imetnik stanovanja);

2. njegova žena, ki se udeležuje stanovanja;

3. vsi sinovi in vse hčere, ki se udeležujejo stanovanja;

4. tisti sinovi in tiste hčere v samskem stanu, ki se ne udeležujejo stanovanja in kar jih še ni samopravnih (doletnih ali za doletne spoznanih), tudi če so z doma na dalje časa (trajno), n. pr. v študijah, za posle, na potovanju, v aktivni vojaški službi itd.; izvzeti od tega so — ako je dana sodna ločitev zakona roditeljev — tisti otroci, ki se ne udeležujejo stanovanja, ker so odkazani drugemu zakonskemu drugu;

5. drugačni stanovanja se udeležujoči sorodniki, posvačenci ali drugi rodbinski udje;

6. stanovanja se udeležujoči rejenci in hranjenci;

7. stanovanja se udeležujoči gostje, ako niso že navedeni po kaki prejšnji točki;

Odstavek 9.

Številka stanovanja in tekoče število oseb.

Odstavek 10.

Ime; red vpisovanja.

8. osebe, ki so z imetnikom stanovanja v honorarnem, službenem ali plačilnem razmerju in se udeležujejo stanovanja, kakor n. pr.: odgojitelji, odgojiteljice, posli in pomožni delavci (rokodelski pomočniki, komiji, vajenci itd.);

9. podnajemniki s svojimi ljudmi in kakimi posli, v istem redu in držoč se istih določil, kakor pri glavni stranki. Podnajemniki so tiste osebe, ki so od imetnika stanovanja prevzele v podnajem določen, prostorno omejen del stanovanja (izbo, kabinet itd.);

10. posteljaši (prenočevalci) i. e. z udi svoje rodbine; posteljaši (prenočevalci) so take osebe, ki rabijo za odplačilo samo ležišče za spanje.

Ako bi se udeleževale stanovanja osebe, za katere ne ustreza nobeno izmed omenjenih oznamenil, jih je uvrstiti med goste (točka 7).

Tukaj navedenega reda vpisov se je treba držati v vsakem gospodarstvu zase, torej tudi tedaj, ako sta v enem stanovanju nastanjeni dve gospodarstvi ali več drugo od drugega neodvisno (prim. odstavek 9).

Zlasti se opozarja na to, da je osebo le tedaj uvrstiti v gospodarstvo z eno izmed navedenih lastnosti, ako nima sama svojega gospodarstva ali ne načeluje gospodarstvu.

Za vpisovanje oseb aktivnega vojaškega staleža v razporedek 2 veljajo v odstavku 6 dane pripomnje.

Osebe, ki se navadno udeležujejo stanovanja, je tudi tedaj vzprejeti v zapisnico, če so začasno odsotne, n. pr. na potovanju, v bolnici i. e.

Odstavek 11.

Razmerje k imetniku stanovanja, oziroma k načelniku gospodarstva.

K razpredelku 3. Tukaj je natančno navesti sorodstvo ali drugačno razmerje med posameznimi osebami, navedenimi v razpredelku 2, in med imetnikom stanovanja (podnajemnikom itd.), oziroma načelnikom gospodarstva. Imetnika stanovanja (načelnika gospodarstva) je oznameniti za imetnika stanovanja (načelnika gospodarstva). Pri vsaki izmed drugih oseb je povedati, ali je k imetniku stanovanja ali k prej imenovanemu načelniku gospodarstva, podnajemniku itd. v zakonskem razmerju ali v razmerju sorodstva kakor žena, sin, hči, oče, mati, brat itd.; ali je ta oseba njegov gost, ali pa pri njem v oskrbi ali na hrani, ali v honorarnem, mezdnem, delovnem ali služabnem razmerju, na pr. za odgojitelja, pomočnika, posla, vajenca itd.; ali je ta oseba podnajemnik, najemnik izbe, posteljaš itd. pri imetniku stanovanja (načelniku gospodarstva).

Stanovnike zavoda za skupno bivanje je oznameniti, kakršen je ta zavod, za gojence, samostance, bolnike, jetnike, goste (hotelske, gostilniške) itd.

Odstavek 12.

Spol.

K razpredelku 4 in 5. Za vsako v razpredelku 2 zapisano moško osebo je v razpredelku 4, za vsake žensko osebo pa v razpredelku 5 postaviti navpično črto.

Odstavek 13.

Datum rojstva.

K razpredelku 6, 7 in 8. Ako bi — kljub natančnemu poizvedovanju — ne bilo mogoče natančno navesti rojstvenih podatkov, je vsakega izmed teh treh razpredelkov izpolniti kolikor se da približno pravilno.

Pri tem ni dajati prednosti okroglim desetinskim letom, to je letnim številkam, ki se končavajo z ničlami, kakor 1840, 1850 i. e., temveč prav tako kakor druge letne številke vstaviti samo tedaj, ako ali res značijo leto rojstva dotične osebe ali vsaj v zmislu prejšnjega odstavka tisto leto, ki se sme v resnici najhitreje smatrati za rojstveno leto. V tem zmislu se je ogibati okroževanj na desetinska leta.

K razpredelku 9. Na prvi vrsti tega razpredelka je vpisati, ako je rojstveni kraj v eni izmed kraljevin in dežel, zastopanih v državnem zboru, ime rojstvenega kraja in, ako spada ta kraj h krajni občini z drugačnim imenom, v oklepaju tudi ime te krajne občine; na drugi vrsti je imenovati dotični politični okraj, na tretji vrsti pa deželo.

Ako je rojstveni kraj v deželah svete ogrske krone, je imenovati rojstveni kraj, potem dotični komitat, na to — kakoršen je primer — Ogrsko ali Hrvaško-Slavonsko ali Reko z okolišem.

Ako je rojstveni kraj v Bosni in Hercegovini, je navesti rojstveni kraj, okraj in „Bosna-Hercegovina“.

Ako je končno rojstveni kraj izven vseh prej oznamenjenih ozemelj, je imenovati rojstveni kraj, nadrejeni upravni okraj (vladni okraj, departement itd.) in dotično državo.

K razpredelku 10. Za avstrijske državljane je — po redu treh pripravljenih vrst — navesti domovinsko občino, potem njen politični okraj in deželo. Ako je kraj štetja sam domovinska občina ali nje del, zadošča samo navedba domovinske občine.

Ako je sicer znano avstrijsko državljanstvo kake osebe, ne pa njena domovinska občina, je vpisati tudi občino števnege kraja, oziroma števeni kraj za domovinsko občino, toda s pristavkom: „po § 14 predpisa o popisovanju ljudi“. Isto velja za osebe, o katerih je negotovo, ali pripadajo avstrijski državi ali ne. Za osebe pa, o katerih je gotovo, da tačas ne pripadajo nobeni državi, je vstaviti črte počez.

Za ogrske državljane je imenovati domovinsko občino, komitat in — kakoršen je primer — Ogrsko ali Hrvaško-Slavonsko ali Reko in okoliš.

Za bosensko-hercegovinske deželane je navesti domovinsko občino, okraj in „Bosna-Hercegovina“.

Za vse spredaj še ne omenjene osebe je imenovati — ako je v državi, kateri pripadajo, tudi pravna ustanova občinske pristojnosti (domovinstva) — dotično (domovinsko) občino in nadrejeni upravni okraj (vladni okraj, departement itd.), vsekakor pa dotično državo.

K razpredelku 11. Tukaj je navesti, ali je oseba rimsko-katoliška, grško-katoliška, armensko-katoliška, staro-katoliška, grško-vzhodna, armensko-vzhodna, evangeljska avgsburškega veroizpovedanja (luteranska), evangeljska helveškega veroizpovedanja (reformirana), hernhutska, angličanska, menonitska, unitarska, lipovanska, izraelska, mohamedanska itd. ali pa brez veroizpovedanja.

K razpredelku 13. Ta razpredelek je izpolniti samo za pripadnike ozemlja, zastopanega v državnem zboru. Za vsako tako osebo naj se pove jezik, katerega se poslužuje v navadnem občevanju, vsekakor pa samo eden izmed tu imenovanih jezikov, in to: nemški, češki-moravski-slovaški, poljski, maloruski, slovenski, srbski-hrvaški, italijanski-ladinski, rumunski, madjarski.

Da se dožene, katerega izmed teh jezikov je zapisati za občevalni jezik oseb, ki se vpišejo, mora popisni (števeni) komisar v zmislu navodila, podeljenega v odstavku 1, poprašati gospodarje ali samostojno živeče posamezne osebe in se varovati, da z načinom, kako stavi vprašanje, nikogar ne premoti ter ne vpliva na odgovor na to vprašanje.

Za otroke, ki še ne znajo govoriti, potem za osebe, ki se zavoljo telesne napake ali zavoljo popolnega nedostatka duševnega razvoja prav za prav ne

Odstavek 14.

Rojstveni kraj.

Odstavek 15.

Domovinstvo in državljanstvo.

Odstavek 16.

Vera.

Odstavek 17.

Občevalni jezik.

poslužujejo nobenega jezika, naj se izmed gori imenovanih jezikov vpiše tisti, ki bo, oziroma bi bil z ozirom na rodbino, eventualno na drugačno okolico, v kateri živé, najbrže občevalni jezik.

Odstavek 18.
Zna čitati in pisati.

K razpredelku 14 in 15. Za osebe, ki znajo čitati in pisati, je v razpredelku 14 vpostaviti navpično črto, za osebe, ki znajo samo čitati, pa v razpredelku 15. Za osebe, ki ne znajo niti čitati niti pisati, je postaviti v oba razpredelka črto počez.

Odstavek 19.
Telesne hibe.

K razpredelku 16 in 17. Za slepe osebe je vstaviti navpično črto v razpredelku 16, za gluhoneme v razpredelku 17, za osebe, ki so slepe in gluhoneme, pa v vsakem teh dveh razpredelkov.

Za slepe veljajo tukaj ne samo popolnoma oslepele osebe, temveč tudi tiste, katerih vid ne zadošča, da bi se na tujih krajih same spoznale (orijentirale) in da bi mogle šteti razprte prste roke na temnem ozadju v razdalji nad en meter.

Odstavek 20.
Stroka glavnega poklica.
Služba v poklicu.

K razpredelkoma 18 in 19. Glavni poklic — ali za osebe, ki imajo samo en poklic, edini poklic — je tisti, na katerem sloni poglavitno stan v življenju ali od katerega izvira zaslužek docela ali večinoma (tudi če se od časa do časa, n. pr. 31. dne decembra, ne izvršuje). Navesti ga je za vsako posamezno osebo, ki je v določnem poklicu, kolikor moči natančno, da se more prebivalstvo pravilno in natančno deliti po vrstah poklica.

Zato se je tukaj izogibati vseh izrazov, ki oznamenjajo poklic le v bče, in za vsako osebo, ki ima kak poklic, se mora natančno navesti:

v razpredelku 18 stroka glavnega poklica,

v razpredelku 19 stopnja v poklicu, namreč lastninsko, posestno, kolonsko, zakupno, deputatno, službeno, učno ali delovno razmerje i. e.,

torej na primer:

Za osebe, ki imajo v samostojnem ali nesamostojnem stanu svoj glavni poklic v kmetijstvu, gozdarstvu i. e.:

v razpredelku 18: kmetijstvo, gozdarstvo (tudi vrtnarstvo, živinoreja, dobivanje šote, ribarstvo i. e.);

v razpredelku 19: lastnik, solastnik, uživalec, zemljiški posestnik, graščak, kolon, zakupnik, ravnatelj, upravnik, oskrbnik, nadzornik, graščinski uradnik, gozdar, gospodarski opravnik (šaffer), logar, švicar, glavni hlapec, hlapec, dekla, ovčar, dninar itd.

Za osebe, ki imajo v samostojnem ali nesamostojnem stanu svoj glavni poklic v obrtu, industriji, trgovini, rudarstvu, prometu i. e.:

v razpredelku 18: posebno stroko (vrsto in način) rokodelstva, ki ga izvršujejo, fabrikacije, trgovine ali drugačnega obrta itd. Zatorej tukaj ne zadoščajo izrazi kakor fabrikant, trgovec, zasebni uradnik, inženir, fabriški delavec, delavec itd., temveč navesti se mora vedno stroka (branša), n. pr. predilnica za bombaž, trgovina z materijalnim blagom, bančna trgovina, premogovnik, zavarovalno opravilo, konfekcija oblek, gradnja železnic, cest, pristanov, vinotoč, hotel itd. Posebno je paziti na to, da vsaka oseba, ki ima opravilo v rokodelstvu, natančno navede to rokodelstvo; tako se morajo mizarji, ključavničarji itd. oznameniti za mizarje itd., tudi če delajo v pivovarni, papirnici ali v kakršnemkoli obrtnem ali kmetijskem obratu (navedba poslednjega obrata spada v razpredelek 20);

v razpredelku 19: imetnik obrta (samostojen namestnik), fabriški posestnik, rudarski družabnik, zakupnik, mojster, samostojen agent ali potnik itd.; ravnatelj, poslovodja, prokurist, disponent, nameščen agent ali potnik, oddelni načelnik, knjigovodja, računovodja, blagajniški uradnik, delovodja, pomočnik, pomagač, vajenec, fabriški delavec, pomožni delavec, rudar, trgovinski pomočnik, trgovinski volontêr, prodajalec, natakar, dninar, raznašalec, kočijaž, voznik, domači hlapec, kuharica, hišna (sobarica) itd.

Za aktivne javne uradnike in nameščence:

v razpredelku 18: natančneje oznamenilo njihove službe, n. pr.: državna služba, deželna služba, okrajna služba, komunalna služba itd.;

v razpredelku 19: čin, stopnja v službeni stroki, n. pr. finančni svetnik, višji inženir, okrajni zdravnik, magistratni koncipist, davčni oficijal, poštni asistent, uradni sluga itd.

Za pripadnike svobodnih poklicev:

v razpredelku 18: posebna stroka poklica, kakor odvetništvo, notarijat, zdravniški poklic, godbenik, arhitekt, slikar, kipar; pri tem naj se umetniki, ki so kiparji, slikarji itd., ozamenijo vrhu tega za umetnike;

v razpredelku 19: odvetnik, notar, koncipijent, sollicitator, urednik, zdravnik v bolnici, profesor na akademiji itd.

Ako se v razpredelku 18 vpisani poklice izvršuje samostojno, ne da bi bilo za to običajno posebno oznamenilo, ki se vpiše v razpredelku 19, je vpisati v razpredelku 19 besedo „samostojno“, n. pr. (razpredelek 18:) učitelj glasbe, (razpredelek 19:) samostojen; ali: (razpredelek 18:) zdravniški poklic, (razpredelek 19:) samostojen zdravnik.

Za osebe, ki so v osebnih ali hišnih službah višje ali nižje kategorije:

v razpredelku 18: „osebne službe“ ali „hišne službe“. Oznamenil kakor zasebni uradnik, nameščeneec, posel tukaj nikakor ni vpisovati;

v razpredelku 19: natančno oznamenilo njihove službe ali opravila n. pr. domači učitelj, zasebni tajnik, čitatelj, čitateljica, podpora gospodinje itd., komorni strežaj, strežaj, ključar, ključarica, komorna strežajka, kuharica, hišna, pestunja, hišnik itd.

Za dninarje z menjajočim opravilom je v razpredelku 18 navesti tisto stroko poklica, v kateri navadno delajo, v razpredelku 19 pa besedo „dninar“.

Za osebe brez določnega poklica je v razpredelku 18 navesti, kako se v bistvenem preživljajo, torej n. pr. rentnik, hišni posestnik, vpo-kojenec, kotar, preužitkar, nadarbinar, stanovnik oskrbovalnice ali ubožnice, hiralnice, prejemnik podpore itd. Razpredelek 19 je izpolniti s črto počez. Samo za vpokojence je v razpredelku 18 vpisati oznamenilo „vpokojenec“, v razpredelku 19 pa zadnji čin (naslov) s pristavkom „i. s.“, „v p.“ i. e., n. pr. okrajni glavar v. p.

Osebe, ki se oskrbujejo, oziroma zadržujejo v bolnicah, porodilnicah, zavodih za najdence, v blaznicah i. e., ter v kaznilnicah in jetnišnicah in drugih zapornicah, je vpisovati po njihovem navadno le časno prekinjenem poklicu.

Za zakonske žene, otroke in druge ude rodbine je izpolniti razporedek 18 in 19 kakor za druge osebe, ako imajo sami svoj poklic. Ako taka oseba nima svojega poklica, pa redno in ne samo postransko podpira gospodarja v njegovem poklicu, je tudi zanjo v razporedku 18 vpisati stroko gospodarjevega poklica. V razporedku 19 je za take rodbinske ude, ako dobivajo plačo v gotovini, vstaviti ali kakšno je njihovo delovno ali službeno razmerje, ali vsaj „pomaga za plačo“; ako za svojo pomoč ne prejemajo plače v gotovini, je v razporedku 19 zapisati samo besedo „pomaga“.

Kar se tiče specijalno zakonskih žen, je taka sopomoč seveda mogoča pri kmeticah, kakor tudi pri ženah obrtnikov, trgovcev itd. Golega oskrbovanja gospodinjstva ni smatrati za sopomoč v gospodarjevem poklicu.

Učence in dijake je v razporedku 18 oznameniti za učence in dijake, ako nimajo v zmyslu sprednjih določil že določnega poklica, n. pr. kakor vajenec, praktikant, elev itd., ali tudi samo kakor pomagajoči udje rodbine. Razporedek 19 je potem izpolniti s črto počez.

Samo ako se za kako osebo ne more navesti noben poklic v zmyslu sprednjih določil (n. pr. za majhne otroke), je razporedek 18 in 19 izpolniti s črtama počez.

Odstavek 21.
Oznamenilo obrata.

K razporedku 20. Ta razporedek je izpolniti za vse nesamostojne osebe t. j. uradnike, nameščence in uslužbenice, delavce itd. Razporedek ima namen narediti razviden obrat (podjetje, urad), v katerem se izvršuje glavni poklic. To lahko služi na eni strani v pojasnilo čisto ne povsem jasnih navedb v razporedku 18, na drugi strani pa ima ta vpis pomen, da se označijo poklicne razmere, zlasti takih oseb, pri katerih se izvrševani poklic ne ujema z vrsto obrata, v katerem se izvršuje poklic, kakor n. pr. pri strojniključavničarskem pomočniku, ki je nameščen v kmetijskem veleobratu, pri kmetijskem delavcu, ki je nameščen v cukrarni, pri vrtnarju, ki je nameščen v fabriki za pohištvo, pri mizarškem pomočniku, ki je nameščen v železniški delavnici, v fabriki za konzerve i. e. Pri javnih uradnikih in slugah je važno zlasti opravilo v kakem pridobitnem podjetju države, dežele ali občine, n. pr. pri železnici, pošti, v mestni plinarni ali elektrarni i. e. V tem razporedku je torej kolikor moči natančno navesti obrat, urad, podjetje, zavod, v katerem dela uradnik, nameščenec ali delavec i. e., n. pr.:

Kmetško gospodarstvo, graščinski obrat, pivovarna, fabrika olja, železnica, podjetje z omnibusi, spedijsko opravilo, trgovina s podobami, gostilna, tkalnica svilenih trakov, tiskarna bombaževega blaga, apretura lanenih tkanin, fabrika šivalnih strojev, trgovina z usjenim galanterijskim blagom, odvetniška pisarna itd.

Za samostojne osebe, osebe brez poklica, potem za osebe, ki ob času štetja ne izvršujejo svojega poklica, n. pr. tisti, ki so brez dela ali ki ga ne izvršujejo v določnem obratu, je v razporedku 20 vstaviti črto počez.

Odstavek 22.
Glavni poklic koncem leta 1907. in stopnja v takratnem glavnem poklicu.

K razporedku 21 in 22. Tukaj je prav tako, kakor je bilo popisano v odstavku 20, vpisati koncem 1907. l. izvrševani glavni poklic in stopnja v glavnem poklicu koncem 1907. l., to tudi tedaj, ako je stroka glavnega poklica ostala enaka. Ako se poklic ni izpremenil od tega časa, zadoščata besedi „kakor sedaj“. Ako je tudi stopnja v glavnem poklicu ista kakor koncem 1907. l., zadoščata tudi v razporedku 22 besedi „kakor sedaj“. Samo za osebe, ki so bile tedaj brez poklica, se smejo v razporedek 21 in 22 vstaviti črte počez.

Za osebe, ki so bile koncem 1907. l. aktivne vojaške osebe, je v razpredelku 21 vpisati „vojak“, v razpredelku 22 ali „dolžen služiti“ ali „po poklicu“, po tem, ali so bile tedaj v presentni službi zgolj izpolnjuje zakonito službeno dolžnost ali so bile po poklicu vojaške osebe.

K razpredelku 23 in 24. Ta dva razpredelka je izpolniti za tiste osebe, ki poleg svojega glavnega poklica ali brez določnega poklica, bodisi ob času popisovanja ali ob kakem drugem letnem času izvršujejo pridobitno opravilo, na katerem sloni znaten del njih skupnega dohodka. Izmed več takih pridobitnih opravil je navesti najvažnejše. Stroka postranskega zaslužka in stopnja v postranskem zaslužku se mora prav tako natančno označiti, kakor je predpisano v odstavku 20 za stroko glavnega poklica in stopnjo v glavnem poklicu; zlasti je tudi pri vsakem posameznem rodbinskem udu navesti eventualen postranski zaslužek.

K razpredelku 25. Ta razpredelek služi za pojasnilo, ali se v razpredelkih 23 in 24 oznamenjeni postranski zaslužek izvršuje hkratu poleg glavnega poklica ali menjaje z njim, morda ob drugem letnem času. Vpisati je torej ali „hkratu“ ali navedbo časa, n. pr. „samo poleti“, „o priliki“ ali „ob nedeljah in praznikih“ i. e.

K razpredelkoma 26 in 27. Na ta vprašanja je odgovoriti tako za lastnike kakor tudi za solastnike, in sicer ne z natančnim naštevanjem — v tuzemstvu ležečega — realnega posestva, temveč samo z da ali ne.

Lastnikom je enačiti fidejkomisne posestnike in duhovne uživalce.

Za kmetijsko ali gozdarsko zemljišče (razpredelek 26) je smatrati vsako zemljišče, o katerem more po navadnem običaju govorjenja veljati, da se rabi kmetijsko ali gozdarsko. Tudi sadovnjake, vrtove za zelenjavo in cvetlice i. e., ki se obratujejo vsaj deloma za vir dohodkov, je šteti za kmetijska zemljišča. Golih domačih in cvetličnih vrtov ni smatrati za kmetijska in gozdarska zemljišča, temveč jih je izkazati prav tako kakor hišno in drugo realno posest v razpredelku 27.

K razpredelku 28 do 32. Z vpisom navpične črte v razpredelku 28 je za časno navzoče oznameniti tiste osebe, ki stanujejo samo vsled začasnega povoda na krajši čas v stanovanju, v katerem jih je šteti (odstavek 10);

za trajno navzoče v razpredelku 29 pa tiste, ki stanujejo v svojem rednem stanovanju. Za vsako trajno navzočo osebo, zlasti tudi za otroke, zapisane v zapisnici, je razen tega v razpredelku 30 natančno navesti leto, od katerega bivajo v občini popisnega kraja prostovoljno in nepretrgoma.

Za neprostovoljno je smatrati bivanje, ki je odvisno od izpolnjevanja zakonite vojne dolžnosti; nadalje seveda bivanje jetnikov, kaznjencev v ječah i. e. Nepretrgano je bivanje, ako oseba v navedenem času občine popisnega kraja ni nikdar zapustila z namenom, da se več ne povrne tja. Začasne prostovoljne odsotnosti (n. pr. na potovanju, v opravkih, na božjih potih) torej ni smatrati za pretrgano bivanje, če je pri tem bil namen obdržati bivališče v občini popisnega kraja. Tudi odsotnost od občine popisnega kraja, da se izpolni zakonita vojna dolžnost, ne velja za pretrgano bivanje.

Za časno odsotne je oznameniti v razpredelku 31 tiste osebe, ki vsled začasnega povoda za krajši čas ne stanujejo v svojem rednem stanovanju;

Odstavek 23.
Postranski zaslužek.

Odstavek 24.
Kdaj se izvršuje postranski zaslužek.

Odstavek 25.
Realna posest.

Odstavek 26.
Navzoč.
Odsoten.
Doba bivanja.

za trajno odsotne v razpredelku 32 pa tiste, ki so od svojega stanovanja odsotne na daljši čas, ako n. pr. študirajo, se izobrazujejo za svoj poklic, ako so kje za posle, v uku itd.

Po tem takem je za vsako osebo, ki jo je šteti, v enega izmed štirih razpredelkov 28, 29, 31, 32 vstaviti navpično črto.

Seveda velja tudi za izpolnjevanje teh razpredelkov izbrani dan v zmislu določil, ukrenjenih v odstavku 2.

Odstavek 27.
Bivališče odsotnega.

K razpredelku 33. Ako je dotična oseba z doma v kakem drugem, toda h krajni občini popisnega kraja spadajočem kraju, naj se zapiše samo ime tega kraja; ako pa odsotna oseba biva v kaki drugi krajni občini ozemlja, zastopanega v državnem zboru, je navesti krajno občino, politični okraj in deželo. Biva li odsotna oseba v deželah svete ogrske krone, je navesti, ali biva na Ogrskem, Hrvaško-Slavonskem ali na Reki in okolišu. Ako je dotična oseba odsotna v Bosni ali Hercegovini, je navesti ti deželi. Ako je kdo z doma v drugih deželah, je navesti samo inozemsko državo, n. pr. Bavarsko, Francosko, Švico, Brazilijo itd.

Odstavek 28.
Domače koristne živali.

Napovedi o domačih koristnih živalih naj se nanašajo samo na živali, ki so v hiši ter v poslopljih in hlevih, spadajočih k njej. Ako so torej živali nastanjene v hiši (oziroma v pripadajočih poslopljih in hlevih), v kateri stanuje njih posestnik, mora on dati potrebna pojasnila. Ako ni tako, ima to dolžnost tisti, kateremu so poverjene te koristne živali. Natančnejša podučila so natisnjena na četrti strani zapisnice.

Dežela: Krajna občina (graščinsko ozemlje):
 Politični okraj: Kraj:
 Sodni okraj:

XII a.

Krajni pregled, I. del.

Prebivalstvo po spolu, bivališču, državljanstvu (domovinstvu), veri in občevalnem jeziku.

Opomnja. Podučilo za sestavljanje krajnega pregleda je natisnjeno na 4. strani tega obrazca. Izdajo se tudi vložne pole, kojih 1. in 3. stran ustrežata strani 409 in kojih 2. in 4. stran ustrežata strani 408 tega državnega zakonika.

(Stran 4 obrazca XII a, krajni pregled, I. del.)

Podučilo

za sestavljanje krajnega pregleda.

Za vsak kraj (ne morda za katastrsko občino) je sestaviti en krajni pregled. Ako bi bilo pri večjih mestih namenu primerno še dalje deliti, se lahko za vsak mestni del sestavi tudi poseben delni krajni pregled, toda potem se mora vsekakor poiskati vsota za cel kraj.

Sestava krajnega pregleda je izmed najvažnejših delov v teku popisovanja ljudi (ljudskega štetja), ker je prehod od ovedbe, v mnogih delih z besedo izražene, k popolni razložbi z golimi številkami. Komur je torej ta sestava izročena, tega naloga je, da vse napovedi v naznanilnicah in zapisnicah z največjo natančnostjo prenese v krajni pregled in ž njih posname vsote za kraj. To delo naj se tem vestneje opravlja, ker bi drugače s poznejšimi popravki in popolnili občinam, ki so dolžne sestavljati krajne preglede, nastali višji stroški in bi ne bilo moči držati se roka, ki je predpisan za predložbo posameznih pregledov.

Dasi je po § 21 predpisa k zakonu o popisovanju ljudi z dne 29. marca 1869. l. (drž. zak. št. 67) natanko preskusiti naznanilnice in zapisnice, preden se začne sestavljati krajni pregled, naj si vendar sestavljalec poslednjega v vseh primerih, v katerih mu prihajajo pomisleki proti posameznim napovedim, preskrbi potrebno pojasnilo s poizvedovanjem in s povpraševanjem ter dodatnim preiskavanjem. Posebno se mora paziti na to, da se vsi podatki v naznanilnicah in zapisnicah zapišejo v prave razpredelke krajnega pregleda.

Preden se začne sestavljati krajni pregled, naj se izvrše na naznanilnicah in zapisnicah samih tista pripravljalna dela, ki olajšujejo prenos v krajni pregled. Ta pripravljalna dela so:

1. Odsotne osebe se v naznanilnicah in zapisnicah oznamenijo s posebno barvo (z rdečim ali modrim svinčnikom), ker se morajo podatki o teh osebah vpisavati v krajni pregled ločeno od podatkov pričujočih oseb.

2. Osebe, pripadajoče aktivnemu vojaštvu, ki se nahajajo v razpredelku 2 naznanilnic in zapisnic, se oznamenjajo slično, ker se te osebe sploh ne prenašajo iz naznanilnic ali zapisnic v krajni pregled. (Prim. konec tega podučila za I. del krajnega pregleda.)

3. Navpične črte v naslednjih razpredelkih naznanilnic ali zapisnic, in to: 4, 5, 31 in 32 se seštejejo. Gledé razpredelkov 28 in 29 v naznanilnicah ali zapisnicah, katerih vpise so sešтели že imetniki stanovanj, oziroma popisni (števni) komisarji, je preskusiti, ali se je prav seštevalo, in eventualno je treba napako popraviti.

Krajni pregled se deli v dva dela: 1. o prebivalstvu; 2. o domačih koristnih živalih.

Za I. del je namenu primerno rabiti en izvod obrazca XII a za delovni (ročni) izvod ter oznameniti podatke za vsako posamezno osebo z navpično črtico v dotičnem razpredelku, kolikor moči varčujé s prostorom; po tem se črtice za vsako hišo preštejejo in vsote prenesó s črnilom v drug izvod krajnega pregleda.

Da se številke prav vpisujejo v primerne razpredelke I dela, je paziti na naslednje:

V razpredelku 1 na II. strani naj se vpisujejo hiše po aritmetični vrsti hišnih števil, in sicer samo številke res obstoječih hiš (soglasno s krajnim seznamkom ali z navedbo in utemeljitvijo razlik). Če je o kateri hiši naznanjeno, da se v njej ne stanuje, se mora vendar vpisati s svojo številko; ostali razpredelki pa naj se prečrtajo v tem primeru s počez potegnjeno črto. Pri planinskih kočah je v zadnjem razpredelku (opomnja) vstaviti črki p. k. (A. H.)

Kadar bi se zgodilo, kar je komaj misliti, če se natanko ravna po zakonitih predpisih, da ne bi bilo moči ovedeti hišne številke poslopja, v katerem se stanuje, tedaj naj se tako poslopje uvrsti za poslednjo hišno številko; tu se pa samo umé, da je treba tudi v tem primeru vse razpredelke krajnega pregleda izpolniti s primernimi številkami. Prav tako je ravnati z drugimi stanovališči, n. pr. z lesenimi kočami, vozovi, ladjami i. e., če služijo ljudem za stanovanje.

To, ali se v hišah stanuje ali ne, naj se naredi razvidno v razpredelku 2, oziroma 3 s tem, da se vpostavi navpična črta.

Število stanujočih strank k razpredelku 4 v krajnem pregledu se pokaže iz tretjega razpredelka v zbirnici XI. Za vse ostale razpredelke krajnega pregleda se posnamejo napovedi iz naznanilnic, oziroma iz zapisnic.

Razpredelki 4 do 26 na strani II in 27 do 46 na strani III so namenjeni za izkaz navzočega (domačega in tujega) prebivalstva po posameznih hišah.

Odsotni domačini se posnamejo iz razpredelkov 31, 32 in 33 v naznanilnicah, oziroma zapisnicah, in se s številkami vstavijo v razpredelke 47 in 48 krajnega pregleda (stran III); na to se v razpredelku 49 krajnega pregleda posname vsota navzočih oseb za vsako hišo. Toda v razpredelkih 5 do 46 se ne sme nanje nikakor jemati ozir, ker se v teh razpredelkih uvršča samo zares navzoče prebivalstvo.

Ker je po § 14 predpisa o popisovanju ljudi izmed odsotnega prebivalstva šteti samo domačine, to je tiste osebe, ki imajo domovinsko pravico v ozemlju dežel, zastopanih v državnem zboru, se vse druge odsotne osebe, ki se nahajajo v naznanilnicah ali zapisnicah (vštevši tiste, ki so iz dežel svete ogrske krone, potem iz Bosne in Hercegovine), ne smejo prenašati v krajni pregled.

Ko so vse za vsako posamezno hišo ovedene osebe (izvzemši odsotne inozemce) prenesene v krajni pregled, je dobro napraviti pri vsaki hiši računsko poskušnjo za vsa tista števila, ki se morajo ujemati, ker se tako kake napake v računanju mnogo lažje najdejo nego potem, ko se je že završil krajni pregled.

Ko je vse vpisano, se seštejejo v I. delu številke za kraj, in sicer najprej številke razpredelka 5 na strani II in razpredelka 49 na strani III, ker dajeta ta dva temeljne številke, s katerimi se morajo ujemati vsote ostalih razpredelkov. In sicer se morajo z vsoto razpredelka 5 „Skupno število navzočega prebivalstva“ ujemati:

a) Na strani II:

- vsote razpredelkov 6 + 7 (navzoče prebivalstvo po spolu);
- vsote razpredelkov 8 + 9 (navzoče prebivalstvo po času navzočnosti);
- vsote razpredelkov 14 do 17, ki so v razpredelku 18 (navzoče prebivalstvo po državljanstvu).

b) Na strani II in III:

- vsote razpredelkov 19 do 35, ki so v razpredelku 36 (navzoče prebivalstvo po veri).

Z razpredelkom 14 na strani II in z razpredelkom 46 na strani III se mora ujemati vsota razpredelkov 37 do 45 na strani III, ker naj se občevalni jezik izkazuje samo za navzoče prebivalstvo avstrijskega državljanstva.

Izkazi o osebah, ki pripadajo aktivnemu vojaštvu in ki jih priobči vojaško oblastvo, naj se vpišejo v I. delu krajnega pregleda na strani II in III na koncu v eni vrsti.

V II. delu krajnega pregleda je prav tako vsaka vrsta določena za številke ene hiše. Hiše brez domačih koristnih živali se lahko v II. delu krajnega pregleda izpustijo, ako se pod vsoto zapiše pripomnja, v kateri se izrečno omenijo iz tega razloga ne navedene hiše.

Tudi za sestavljanje tega II. dela je namenu primerno rabiti en izvod obrazca za delovni (ročni) izvod in številke za vsako vrsto živali iz naznanilnic, oziroma zapisnic vpisati v dotični razpredelek; na to bo posneti vsote za celo hišo in jih s tisto vpisati v drug izvod krajnega pregleda, II. del.

Ko je vse vpisano, se seštejejo številke za kraj; na to se potem naredi poskušnja, ali se ujemajo naslednje vsote:

razpredelek	9 z vsoto razpredelkov	2 do 8,
"	22 " "	10 " 21,
"	32 " "	28 " 31,
"	38 " "	33 " 37,
"	42 " "	39 " 41.

Izkaze o vojaških konjih in tovornih živalih, ki jih priobči vojaško oblastvo, je vpisati na koncu v eni vrsti.

Dežela: Krajna občina (graščinsko ozemlje):
Politični okraj: Kraj:
Sodni okraj:

XII b.

Krajni pregled, II. del.

Število domačih koristnih živali.

Opomnja. Podučilo za sestavljanje krajnega pregleda je na 4. strani I. dela krajnega pregleda. (Obrazec XII a).
Izdajo se tudi vložne pole, kojih 1. in 3. stran ustrežata strani 415. in kojih 2. in 4. stran ustrežata strani 514 tega kosa državnega zakonika.

1	Konji								Goveda (tudi bivoli)											Mezgi, mule in osli										
	žrebeta		kobile		žrebci		skopljenci brez razlike starosti		mladina (jalovina) pod enim letom stara			telice nad 1 leto stare			voli (rezani)					22	23	24	25	26						
	pod enim letom stara		nad 1 leto stara, do časa, ko se rabijo za delo		za plemo		drugi		junci (nerezani)			biki (nerezani, nad 1 leto stari)			nad 1 do 3 leta stari		nad 3 leta stari													
	zaskočene (oplemenjene) ali z žrebci pri sescu		druge		za plemo		drugi		junci (nerezani)			biki (nerezani, nad 1 leto stari)			še ne breje		breje			krave			še ne uporabljani za vožnjo ali za pitanje		za vožnjo uporabljani			za pitanje uporabljani		
2	pod enim letom stara		nad 1 leto stara, do časa, ko se rabijo za delo		za plemo		drugi		junci (nerezani)			biki (nerezani, nad 1 leto stari)			še ne breje		breje			krave			še ne uporabljani za vožnjo ali za pitanje		za vožnjo uporabljani			za pitanje uporabljani		
3																														
4																														
5																														
6																														
7																														
8																														
9									Skupaj (vsota razpredelkov 2 do 8)																					
10									junci (nerezani)																					
11									telice																					
12									junci (rezani)																					
13									biki (nerezani, nad 1 leto stari)																					
14																														
15																														
16																														
17																														
18																														
19																														
20																														
21																														
22									Skupaj (vsota razpredelkov 10 do 21)																					
23									med njimi bivoli																					
24									mezgi																					
25									mule																					
26									osli																					

XIII a in XIII b.

Občinski pregled.

[Občinski pregled se v svojih tabelah vobče ujema z obrazcema XII a in XII b (krajni pregled).

Toda 1. razpredelek I. dela (obrazec XIII a) je deljen; napis razpredelka 1 a naj se namesto „hišna številka“ glasi: „Imena krajev v abecednem redu“; napis razpredelka 1 b se glasi: „Število hiš“. Naslednji razpredelki se ne razlikujejo od razpredelkov obrazca XII a.

II. del (obrazec XIII b) se razlikuje v tem od obrazca XII b zgolj s tem, da ima razpredelek 1 namesto napisa „Hišna številka“ napis „Imena krajev v abecednem redu“.]

XIV a in XIV b.

Okrajni pregled.

[Okrajni pregled se v svojih tabelah vobče ujema z obrazcema XII a in XII b (krajni pregled).

Toda 1. razpredelek I. dela (obrazec XIV a) je deljen; napis razpredelka 1 a naj se namesto „Hišna številka“ glasi: „Imena krajnih občin (graščinskih ozemelj)“; napis razpredelka 1 b se glasi: „Število hiš“. Naslednji razpredelki se ne razlikujejo od razpredelkov obrazca XII a.

II. del (obrazec XIV b) se razlikuje v tem od obrazca XII b zgolj s tem, da ima razpredelek 1 namesto napisa „Hišna številka“ napis „Imena krajnih občin (graščinskih ozemelj)“.

Krajne občine (graščinska ozemlja) je v vsakem sodnem okraju navesti v abecednem redu, po vsakem sodnem okraju je posneti vsoto.]